Inozemska izdaja

Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto XXIII., št. 32 — Ljubljana, sreda 10. februarja 1943-XXI — Cena cent. 80

Upravništvo Ljubljana Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22 31-23 31-24

Inseratni oddelek Ljubljana Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25 31-26

Podružnica Novo mesto Ljubljanska cesta 42

Računi za Ljubljansko pokrajino on poštno čekovnem zavodu št. 17 749 za ostale kraje Italije Servizio Conti Corr. Post. No 11-4119

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno Lir 18.—, za inozemstvo vključno z »Ponedeljkom« Lir 36.50

Uredništvo: Ljubljana Puccinijeva ulica štev. 5 telefon štev. 31-22 31-23 31-24

Rokopisi se ne vračajo

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ad estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Forte puntata nemica energicamente schiantata

Un piroscafo di 10.000 tonn. e una torpediniera affondati

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 9 febbraio 1943-XXI il seguente bollettino di guerra n. 990:

Alla frontiera libico-tunisina una forte puntata del nemico è stata energicamente stroncata col concorso di aerei di assalto. Durante un'incursione sul porto di Gabes l'aviazione avversaria perdeva 12 apparecchi, tra cui sei bimotori; altri quattro velivoli nemici venivano abbattuti in combattimento nel cielo della Tunisia ad opera della caccia germanica.

Una pattuglia di nostri cacciatori intercettava una grossa formazione di bombardieri fortemente scortata in aspri duelli ne distruggeva due.

Nelle acque algerine nostri sommergibili comandati dai tenenti di vascello Vittorio Petrelli, Campagnano e Ottorino Beltrami, siluravano ed affondavano, rispettivamente un piroscafo di 10.000 tonn. navigante in convoglio ed una torpediniera.

Messina nella mattinata e Palermo nella tarda sera sono state ieri bombardate da aeroplani nemici: perdite e danni in corso di accertamento. Risultano abbattuti sei apparecchi: uno dalla nostra caccia, al largo di Messina, tre dalle artiglierie italiane e germaniche della difesa di Palermo, precipitati in mare presso Torre dell'Orsa, ad est dell'Arenella, a nord di Mongerbino, due da un cacciatore tedesco nei dintorni di Pozzullo (Ragusa). Le vittime dell'incursione del giorno sette su Napoli scendono a 10 morti e 60 feriti tra la popolazione civile.

Nota al bollettino 990: La pattuglia di nostri cacciatori citata nel bollettino odierno per avere attaccato nel cielo tunisino una formazione aerea nemica fortemente preponderante di numero abbattendo due velivoli avversari era agli ordini del capitano Giulio Giuntella.

Močan sovražni napad odločno odbit

10.000-tonski parnik in torpedovka potopljena

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 9. februarja naslednje 990. vojno poročilo:

Na libijsko-tuniški meji je bil moč n izpad sovražnika odločno strt s pomočjo napadalnih letal. Med letalskim napadom na luko Gabels je sovražno letalstvo izgubilo 12 letal, med njimi 6 dvomotornih letal; štiri nadaljnja sovražna letala so sestrelili nemški lovci v spopadih nad tuniškim ozemljem.

Patrola naših lovcev se je spopadla z veliko skupino močno zaščitenih bombnikov in je v srditih dvobojih sestrelila dve sovražni letali.

V alžirskih vodah so naše podmornice pod poveljstvom ladijskih poročnikov Vittorija Petrellija, Campagnana in Ottorina Beltramija torpedirale in potopile en 10.000tonski parnik, ki je plul v konvoju, in eno topedovko.

Včeraj so sovražna letala bombardirala zjutraj Mesino in pozno zvečer Palermo. Izgube in škoda se ugotavljajo. Sedmerih je bilo 6 letal; eno so sestrelili naši lovci v bližini Mesine, 3 italijansko in nemško topništvo palermske obrambe in so ta letala treščila v morje v bližini Torre dell' Orsa, vzhodno Arenelle in severno od Mongerbina, 2 pa je sestrelil nemški lovec v bližini Pozzulla (Ragusa). Žrtve letalskega napada na Neapelj 7. t. m. znašajo 10 mrtvih in 60 ranjenih med civilnim prebivalstvom.

Pripomba k poročilu:

Oddelku naših lovcev, ki ga navajamo v današnjem poročilu, ker je na tuniškem ozemlju napadel sovražno letalsko skupino, ki je bila po številu silno močnejša, in ki je sestrelil dve sovražni letali, je poveljeval kapitan Giulio Giuntella.

Spori in nesoglasja med Anglosasi in francoskimi disidenti

Rooseveltovi načrti o pretvoritvi severnoafriških dežel v ameriške kolonije

Lizbona, 8. febr. s. Angleške in ameriške agencije skušajo na vse načine dokazati, da se London in Washington ne vmešavata v francosko politiko v severni Afriki in da prepuščata Francozom sleherno svobodo v dejanjih z angleške strani poudarjajo, da je na zadnji konferenci tiska v Alžiru posebni odposlanec predsednika Roosevelta pri generalu Eisenhoweru, Robert Murphy izjavil, da je nedavno imenovanje Peyroutona izšlo od Girauda, toda z Eisenhowerovim odobrenjem. Murphy je priznal, da sta morala imenovanje odobriti tudi zunanje ministrstvo v Washingtonu in zunanje ministrstvo v Londonu, ker je Peyrouton pristojen v Južni Ameriki in je bilo treba odobrenja za njegovo preselitev na alžirsko vojno področje. Eisenhower bi lahko kot glavni poveljnik odklonil imenovanje Peyroutona ali drugih visokih uradnikov.

Anglosaški dopisniki iz Alžira priznavajo, da je francoski imperij razdeljen v dva dela, v severno in vzhodno Afriko, pod Giraudom in ostale kolonije, ki so v glavnem degolistične. V teh zadnjih se zadržanje usmerja vedno bolj proti Američanom kakor kaže početje radia v Brazavillu, ki je ponovno oddajal besedilo nekega »severnoameriškega dokumenta«, ki naj bi odkril Rooseveltove načrte za pretvoritev severnoafriških ozemelj, ki so jih zasedle ameriške čete, v ameriško kolonijo. V te kolonije bi se poslal odvečni del črnega prebivalstva v Ameriki. Na ta način bi bila ustvarjena ekspanzijska osnova in osnova za ameriško obvladovanje Afrike in bi bilo rešeno pereče vprašanje »črnih ljudi« v Ameriki. Medtem ko Američani brez nadaljnjega izjavljajo, da je Giraud postal vodilna osebnost v vseh odnosih med Francozi in zavezniki, morajo Angleži de Gaullea prepričevati, da se je treba prilagoditi novemu položaju.

Značilen angleški dokument

Rim, 8. febr. s. Med materialom, ki ga je sovražnik pustil na bojišču po neki nedavni akciji v Tunisu, so našli angleško brošuro z navodili, kako je ravnati z vojnimi ujetniki. Prvi del poglavja A navaja doslovno v prvem paragrafu: »Ujetniki ne smejo dobiti hrane pred zaslišanjem in tudi ne cigaret ter kakršnih koli drugih olajšav.«

Paragraf 2. navaja: »Uporabljajte vojne ujetnike in ranjence kot nosače, toda le v oddaljenosti od fronte.«

Letalski napadi na Čangkajškova oporišča

Veliko razdejanje v glavnem mestu pokrajine Kvangsi

Z nekega japonskega oporišča, 8. febr. s. Navzlic neugodnemu vremenu so japonski bombniki davi napadli letalsko oporišče Kvejlin, glavno mesto pokrajine Kvangsi. Bombe so močno poškodovale vojaške naprave in tudi radijsko postajo. Druge skupine japonskih bombnikov so znova napadle kasno popoldne mesto Kvejlin in so bombe povzročile nadaljnjo hudo škodo na vojaških napravah. Istočasno so bombniki in japonska bojna letala nenadno napadla Hungijang v srednjem področju pokrajine Hunan. Bombe so zelo poškodovale letališče in druge vojaške naprave. Vsa letala so se vrnila kljub hudi protiletalski obrambi na svoja oporišča.

Pomoč Japoncem, interniranim v sovražnih državah

Tokio, 8. febr. s. Na nekem zborovanju so proučili ukrepe za pomoč v sovražnih državah interniranim Japoncem. Zborovanja so se udeležili bivši zunanji minister Arita in več bivših japonskih veleposlanikov. Bivši japonski veleposlanik v Washingtonu admiral Namura in druge osebnosti bodo govorili po radiu v sovražnih državah interniranim Japoncem in opisali sedanje stanje v Japonski ter znova potrdile trdno in odločno voljo japonskega naroda, da nadaljuje vojno do zmagovitega konca.

Sodelovanje Filipincev z Japonsko

Manila, 8. febr. s. Na tisoče Filipincev se je zbralo v nekem parku k manifestaciji hvaležnosti Japonski. Šef civilne uprave na Filipinih Jorge Vargas je v svojem govoru poveličeval velikodušno zadržanje Japonske do Filipincev. Sprejeta je bila resolucija, ki omenja izjavo japonskega ministrskega predsednika glede neodvisnosti Filipinov in zatrjuje, da bo prebivalstvo otočja sodelovalo z vsemi sredstvi z japonskim narodom za ustvaritev Velike vzhodne Azije.

Neorientiranost ameriškega javnega mnenja

Rim, 8. febr. s. »Daily Telegraph« je objavil dolg članek, v katerem angleški poslanec Gammanz, ki se je nedavno vrnil iz Amerike, piše o razpoloženju Američanov glede tekočih vprašanj in vprašanj po vojni. Glede Japonske piše Gammanz: Obstoja nenavaden pesimizem glede vojne z Japonsko. V nekaterih krogih je sovraštvo do Japonske brez dvoma večje kakor do Nemcev, čeprav mnogi odobravajo veliko strategijo, da je treba zadeti najprvo Nemce in potem šele Japonce. Toda često slišimo takele sodbe: če je bilo potrebnih 6 mesecev, da so zopet zavzeli polovico Guadalcanara, koliko let bomo potrebovali za zavzetje otokov v Pacifiku drugega za drugim?

Gammanz pravi nadalje, da je ameriško zadržanje do Rusije zelo zanimivo, kajti občuduje se junaštvo njene vojske, toda mnogo bolj se okleva kakor v Angliji glede sodelovanja na gospodarskem in političnem področju s Sovjeti po vojni. Glede anglo-ameriških odnosov piše angleški poslanec, da je najvažnejše vprašanje v odnosih med obema narodoma vprašanje o bodočnosti angleškega imperija. Izolacionisti in protiangleški elementi so pripravljeni vsak trenutek zakričati, da se ameriška kri ne sme preliti za rešitev angleškega imperija. Na nesrečo se je razširila strahovita nevednost v mnogih ameriških krogih glede sedanje kolonialne politike Anglije. Mi Angleži trpimo zaradi tega, ker je v 20 letih naša propaganda molčala.

Izreden japonski vojni proračun

Tokio, 8. febr. s. Japonskemu parlamentu je bil predložen izreden vojaški proračun za vsoto 27 miljard jenov.

Hudi boji na vsej vzhodni fronti

Izjalovljeni sovjetski napadi na zapadnem Kavkazu — Nemški protinapadi ob ustju Dona — Velike sovjetske izgube ob Ladoškem jezeru

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 9. febr. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

Na jugu vzhodne fronte je naval sovražnika pridobil na silovitosti. Nemške čete so bile v obeh bojnih odsekih v težkih obrambnih bojih zaradi ponovnih poskusov sovražnika, da bi z močnimi novimi silami prodrl ali obkolil naše črte.

Na zapadnem Kavkazu so bili zavrnjeni krajevno omejeni sovjetski sunki.

Proti ponovnim sovražnikovim napadom na področju izliva reke Dona so v teku lastni protinapadi.

Ob spodnjem Donu, na vsem področju Donca in zapadno od oskolskega odseka so boljševiki obnovili svoje napade na široki fronti. Bili so tudi tukaj po težkih bojih zavrnjeni ali prestreženi v protinapadih. Borbe trajajo dalje. V hudi obrambni borbi so se naši oddelki uveljavili zmerom znova proti veliki sovražnikovi premoči in v najbolj neugodnih vremenskih razmerah.

V nadaljevanju napadov južno od Ladoškega jezera proti naši obrambni fronti so boljševiki utrpeli najtežje izgube brez omembe vrednega uspeha.

V vzhodni Kareliji je bilo zavrnjenih več sovražnih sunkov, ki so bili izvedeni ne glede na izgube ljudi in materiala.

Na libijsko-tuniškem obmejnem področju se je izjalovil sovražnikov napad proti našim postojankam. Takojšnji protisunek z naše strani je prisilil sovražnika k umiku. Nemški letalski oddelki so prizadeli sovražniku s presenetljivimi napadi občutne izgube ljudi, težkega orožja in motornih vozil.

Nemški lovci so razkropili ob vzhodni obali Tunisa sovražnikove oddelke bombnikov in lovcev in sestrelili pri eni lastni izgubi 13 sovražnih letal.

S prekršitvijo švedske nevtralnosti so posamezna sovražna letala priletela v preteklih noči nad Vzhodno morje. Ni bilo ugotovljeno, da bi bila metala bombe.

Nemške ugotovitve o pomenu junaškega odpora 6. armije pri Stalingradu

Berlin, 8. febr. Padec Stalingrada presojajo vsi tukajšnji listi z veliko treznostjo. Predvsem ugotavljajo, da zopetna osvojitev mesta s strani ruskih čet ne predstavlja nove operativne faze v tem občutljivem odseku velike sovjetske ofenzive. Izguba odlične 6. armije tvori pač znaten pasivum v nemških računih, toda dejstvo samo je že preboljeno, saj nemško vrhovno poveljništvo že nekoliko tednov ni več računalo z vojaško in udarno silo te armije. Zato se s padcem mesta in s koncem 6. armije položaj za Nemce ni nič poslabšal ter ne vpliva prav nič na potek bitke. Mesto je bilo odrezan otok odpora v srcu sovražnikovega ozemlja, brez vsake neposredne zveze z ostalo fronto, brez vsake zveze z glavnino nemških sil. 6. armija je vse do svojega konca vršila važno trojno nalogo; vezala je ogromne boljševiške sile, da niso mogle biti poslane na druge dele fronte, zapirala je pot preko Volge ter ovirala prevoz ruskih ojačenj proti jugu in naposled omogočala nemškim četam na Kavkazu, da so se umikale v vzornem redu. Stalingrajski obleganci so te tri naloge izvršili nad vse sijajno. Nekoliko tednov so vezali vsaj 6 boljševiških armij ter uničili, kolikor se je le dalo, sovražnih sil; do 20. januarja je bil popolnoma prekinjen vsak promet in Rusi niso mogli preko te važne točke pošiljati čet in vojnega blaga niti na jug niti na zapad. Kavkaška vojska, katere prednje čete so bile prodrle vse do gornjega teka Tereka, več kakor 600 km od Rostova, so se medtem lahko umaknile proti severu ter izločile opasnost, da bile obkoljene.

V splošnem okviru operacij je tedaj dolgi odpor 6. armije imel neprecenljiv pomen in konkretne ugodnosti, ki jih je nemška vojska imela od stalingrajskih junaških branilcev, že dajejo svoje sadove ne glede na to, da je mesto samo padlo in da sovražno poveljništvo lahko razpolaga s svojimi četami, ki so bile do 3. februarja vezane pri Stalingradu. Naj je njihovo število še tako znatno, treba bo še vedno precej časa, preden bodo razmeščene v novih odsekih in preden bodo v položaju, da se zopet učinkovito uporabijo pri ofenzivi. Ko bo to mogoče, se bo po vsej priliki položaj že močno razjasnil in Nemci bodo začeli čutiti ugodne strani skrajšane fronte, osredotočenja svojih sil in pritoka novih rezerv.

O točnem znanju sil ki novih frontnih postojank je še prezgodnja vsaka beseda, kajti ruski pritisk še davno ni opešal, z druge strani pa Nemci še niso dovršili vseh priprav fronte, ki jih predvideva njihovo vrhovno poveljništvo. Samo na skrajnem jugu se že z nekoliko točnosti kaže nova ustaljena fronta, kar je razvidno iz dopisov nemške »Propaganda-Compagnien«. V teh poročilih se že navajajo nekatera nova imena mest in strateških točk. Ta imena so kakor zvezde ki kažejo nočnemu potniku pot. V teh dopisih smo na primer čitali, da so se ponesrečili vsi ruski poskusi za prodor nemške obrambne črte severnovzhodno od Novorosijska in da se je isto dogodilo tudi južno od Krasnodara. Prvo mesto je važno oporišče zapadne kavkaške fronte, drugo pa važno železniško križišče, ležeče na vzhodu Tamanskega polotoka. Obe mesti sta trdno v nemški posesti. Vsa znamenja kažejo, da nemško vrhovno poveljništvo ne predvideva izpraznitve teh dveh krajev. Novorosijsk in Krasnodar sta z drugimi besedami dva glavna stebra postojank ki si jih hočejo ohraniti Nemci na Kavkazu kot odskočno desko za bodoče ofenzivne akcije.

Važno dejstvo je obrambni jez, ki so ga Nemci proti sovjetski poplavi napravili na vzhodu in na jugu od Rostova. Vsi ruski poskusi, da bi se približali mestu od teh dveh strani, so se doslej izjalovili. To pa ne pomeni, da položaj Rostova ne bi bil izpostavljen možnim napadom. Tudi usoda tega mesta je tesno povezana z razvojem orjaške bitke, ki se bije že 10 dni med Voronežem, Kurskom, Donom in Doncem. Reka Donec je po vsej priliki glavna črta nemškega odpora. Rusom se je 2. t. m. posrečilo, da so prekoračili Donec, toda že čez nekoliko ur so bili pognani nazaj ter so pri tem izgubili 46 oklopnih voz in 33 topov.

Zaradi tega se ne sme misliti, da je bitka dobila enoličen obraz napada sovjetskih množic na nemške postojanke. Po večjem delu ohranja na vsem obsežnem ozemlju, kjer se razvija, vse značilnosti premikanja napadov in protinapadov, ki si slede neprestano. Kakor vse kaže, so Nemci z velikim uspehom uporabili taktiko, ki ji pravijo »kopninski konvoji«. Enote, ki zapuščajo svoje postojanke zaradi načrtnega umikanja, so pod zaščito gostega neprodornega pasu, ki ga tvorijo oklopni vozovi. Ti prevzemajo sedaj nalogo, ki jo imajo na morju križarke in lovci kot zaščita transportnih ladij. Ta taktika ima to prednost, da se enote lahko ustavijo vsak trenutek ter sprejmejo borbo in da so na vseh straneh enako močne. Lahko vsak trenutek preidejo v napad ter napravijo prodor v sovražne pozicije, kadar se pokaže potreba in primeren trenutek.

Kakor se vidi, nemškemu vrhovnemu poveljništvu ne manjka strateških in taktičnih napadalnih in obrambnih domislic, imajo pa tudi dovolj sil na razpolago, da jih izvrše. Nemško poveljništvo je še vedno gospodar položaja in se pripravlja, da reši svojo nalogo. (Corriere della sera.)

Boji ob Oskolu in Doncu

Berlin, 9. febr. s. Kakor se iz pooblaščenega vira doznava, je neki protiletalski topniški oddelek nemškega letalstva v hudih bojih, ki se razvijajo v odseku reke Oskol, vzdržal približno 3 ure silovite napade sovražne divizije, s čemer je omogočil glavnini nemških čet, da je nemotena izvršila premike v njegovem zaledju. Poveljnik baterije, ki je bila sestavljena iz dveh težkih in 3 lahkih brzostrelnih topov, je najprej zadržal vse sovjetske napade in prizadel rdečim hude krvave izgube, nato pa je s posadko prešel preko reke Oskol in rešil tako vse svoje ljudi.

Glede na akcije, ki se razvijajo na področju srednjega Donca, se iz istega vira doznava, da so morale nemške čete tudi včeraj vzdržati zelo hud spopad s sovjetskimi silami, ki so prešle v napad. Oddelki grenadirjev, ki so jih podpirala oklopna sredstva, so najprej strli vse sovražne poskuse za preboj nemških bojnih črt, nato pa so sami prešli v protinapad in se jim je v hudih bojih, ki so se razvili v nekaterih krajih, posrečilo vreči rdeče nazaj in jim prizadeti hude krvave izgube, med drugim tudi v silovitih spopadih na nož, ki so se razvijali od hiše do hiše.

Zatišje na finskem odseku

Helsinki, 8. febr. s. Vojno poročilo javlja, da ni ničesar poročati s front.

K uspehom nemških podmornic

Berlin, 8. febr. s. V tolmačenju novega uspeha podmornic v borbi s sovražno plovbo omenja »Völkischer Beobachter« podrobnosti o težkočah, s katerimi se mora podmorniško orožje zlasti v tej dobi boriti med lovom na sovražne konvoje. Že več tednov, ugotavlja list, je morje zelo nemirno. Na njem divjajo neprestano viharji s silovitostjo, kakršna še ni bila zabeležena v tem letnem času, zlasti na severnih srednjega in južnega Atlantika. Zaradi stalnega deževja s snežnimi viharji je vidljivost skrajno težka. Podmornice stalno izgubljajo stik, ki ga vzpostavijo po mnogih naporih z ladjami, katere nameravajo napasti. List navaja vesti iz tujih virov, po katerih je v zadnjih tednih le malo trgovskim ladjam uspelo prepluti Atlantik in priti brez večjih ali manjših poškodb v evropska pristanišča.

Angleška letala nad zapadno Nemčijo

Berlin, 8. febr. s. Slabotnejše letalske angleške sile so danes ponoči preletele, kakor se doznava iz pooblaščenega vira, zapadno Nemčijo in izvedla nadlegovalno bombardiranje, ki je povzročilo malenkostno škodo.

Pri Lyonu ponesrečeno angleško letalo

Lyon, 8. febr. s. Preteklo noč je padlo angleško letalo na zemljo v okolici mesta. Izmed 8 članov posadke so trije popolnoma zgoreli, ostale štiri pa so ranjene odpeljali v bolnico. O 8 članih posadke ni sledu. Iz Grenobla poročajo, da so angleška letala rušilni pri kraju Latour du Pun v departeju odvrgla 7 bomb in sicer 5 zažigalnih in 2 mentu Isere. Ena bomba je padla blizu nekega mlina ter je povzročila požar, ki pa so ga naglo udušili. Rušilne bombe so padle na polje in niso povzročile nobene škode, pač pa mnogo strahu med prebivalstvom.

Hitler narodnosocialističnim voditeljem

Osredotočenje vseh sil nemškega naroda

Berlin, 9. febr. Hitler je sprejel v svojem glavnem stanu državne in okrožne voditelje, ki so prišli k njemu po zaključku zborovanja pod predsedstvom šefa strankinega tajništva Bormanna. Pri tej priliki je Hitler naslovil na hierarhe narodno-socialistične stranke nekaj besed, v katerih je med drugim prikazal politični in vojaški položaj ter poudaril, da zahteva resnost sedanjega trenutka od nemškega naroda totalno osredotočenje vseh njegovih sil. Izrazil je končno svoje prepričanje, da bo nemški narod znal kakor vedno odgovoriti na poziv, ki je bil naslovljen nanj.

Berlin, 9. febr. s. Listi komentirajo obisk narodno-socialističnih hierarhov v Hitlerjevem glavnem stanu in poudarjajo pomen tega dogodka, opozarjajoč med drugim zlasti na železno odločitev nemškega naroda, da stori vse, kar je v njegovi moči, za veliko stvar in popolno zmago, kakor je Hitler zopet enkrat poudaril. Dnevno povelje, ki ga je Hitler dal narodnosocialističnim hierarhom, pripominja »Deutsche Allgemeine Zeitung«, se bo razširilo po vseh žilah strankine organizacije in bo izvršeno stoodstotno. List »Börsenzeitung« poudarja, da narodno-socialistična stranka prav sedaj najbolj vidno nastopa v imenu vsega nemškega naroda, ki je do kraja zaposlen s totalno mobilizacijo vojnih sil. »Völkischer Beobachter« primerja pogoje, ki so dovedli do zmagoslavja narodno-socialistični pokret leta 1933, z uresničenji ogromnega delovnega načrta, ki naj zagotovi končno zmago proti vsem sovražnikom Evrope.

Kriza južnoameriških držav

Monakovo, 8. febr. s. Ob obletnici konference v Riu de Janeiru, ko so vse države Južne Amerike razen Argentine in Čilea prekinile pod silovitim pritiskom Washingtona diplomatske odnose s silami trojnega pakta, objavlja posebni dopisnik lista »Münchener Neuste Nachrichten« v Argentini bilanco prvih 12 preteklih mesecev, pripominjajoč, da bilanca nikakor ne ustreza velikim nadam in zagotovilom Washingtona satelitskim državam Južne Amerike. Po omenitvi težkoč, s katerimi se bori Urugvaj, ki ima pri komaj 2 milijonih prebivalcev 100.000 brezposelnih, opozarja pisec zlasti na ogromne transportne težkoče v Braziliji, kjer morajo pridelke »fazendasov«, oddaljenih 40 do 50 km od najbližje železniške postaje zaradi pomanjkanja goriva prevažati z vozmi na volovsko vprego, ki so seveda mnogo počasnejši kakor motorna vozila. Vse to povzroča velik nered v oskrbovanju velikih obljudenih središč. Vse nade v proizvodnjo kavčuka so se razpršile v letu 1942 v žetev borih 23 milijonov ton, od katerih je ostalo 13.000 Braziliji za kritje državnih potreb.

Odstranitev italijanskih in nemških veščakov iz tovaren in podjetij je hudo zadela brazilsko gospodarstvo. Na enake težkoče naletimo v Paragvaju in Boliviji, dočim se bo Čile kmalu zavedel, kakšno zmoto je storil, ko je popustil na ameriški pritisk. Argentina vzdržuje odločno svojo politiko nevtralnosti in kljub naravnim nevšečnostim se gospodarsko življenje v državi razvija naprej brez večjih ovir. Argentinske ladje vozijo po morjih, zaščitene z zastavo nevtralnosti ter oskrbujejo državo z večino potrebnih proizvodov. Petrolejska proizvodnja stalno narašča ter jamči za notranje prevoze. Prav tako je z industrijskim udejstvovanjem v Argentini, kjer je brezposelnost znatno zmanjšana. Za vse to se je zahvaliti dalnovidni politiki predsednika Castilla in odgovornim krogom v državi. Želeti je, da se bo ta politika nespremenjeno nadaljevala tudi po jesenskih volitvah.

Latentna politična kriza v Iranu

Carigrad, 8. febr. s. Latentno politično krizo v Iranu je pripisati po mnenju dobro obveščenih perzijskih krogov naraščajoči opoziciji proti predsedniku ministrskega sveta Saltanu, ki se je razkrinkal kot lutka angleške politike. Večina ministrov, ki je odstopila, obdolžuje Saltana, da stremi pod pretvezo življenjskih gospodarskih potreb države po popolni diktaturi, da bi Iran zapeljal v vojno. Ta nevarnost se vedno bolj širi tudi med prebivalstvom, ki ni naklonjeno Saltanu.

Turški ukrepi proti davčnim utajevalcem

Ankara, 8. febr. Listi poročajo, da bo odšel v Ackle drugi vlak obsojencev na obvezno delo, ki niso plačali davka na premoženje. Obsojenci iz prvega vlaka kidajo sneg na cestah.

V „Jutru“ je začel izhajati

izviren slovenski roman

France Novšak: NEMIR SRCA

Ta roman nadarjenega mladega pisatelja, ki je naši literarni javnosti že dobro znan, obravnava življenje in razvoj slovenskega študenta in naše dolenjske vasi pred 40, 50 leti. Brez dvoma bo zbudil zanimanje in priznanje naših čitateljev, ki jih še posebej opozarjamo nanj.

Neizčrpne sile nemškega naroda

Nemški tisk o splošnem vojaškem položaju

Berlin, 7. febr. Nemški opazovalci, ki z največjim zanimanjem zasledujejo razvoj dogodkov na vzhodu, ne izgubljajo iz vida izgledov borbe proti zaveznikom boljševizma in poudarjajo celo, da razvoj dogodkov na vzhodnem bojišču nikakor ne sme zapeljati javnosti, da bi pozabila na pozitivne elemente, ki jih kaže vojni položaj v svoji celoti.

Vsi berlinski listi opozarjajo v zvezi s tem na napore, ki jih doprinaša vsa država in ki bodo vodili do uspeha le, če jih bo podpirala neporušna vera. Prav to neomajno zaupanje, ki je vir neizčrpnih energij nemškega naroda, zbuja strah sovražnikom, ki se prav zaradi tega tako trudijo, da bi v tem trenutku zrahljali moralo nemškega naroda. Zato bi pomenilo, piše na primer »Börsenzeitung«, ustreči Churchillu in Rooseveltu, ki sta naša smrtna sovražnika nič manj kakor Stalin, ako bi izgube in težave na vzhodu motile pravo sodbo o splošnem položaju.

List pripominja nadalje, da Nemci ne smejo izgubiti smisla za razmerja tudi glede onega, kar se je zgodilo na vzhodu. Na vse zadnje smo izgubili le Stalingrad, ne pa Vratislave ali Königsberga; borimo se ob Doncu in ne ob Dunavu. Navzlic vsem njihovim uspehom boljševikom le ni uspelo uresničiti svojih strateških načrtov, kakor na primer zrušenja vzhodnega bojišča. In, če smo izgubili ozemlje, to še ne pomeni, da smo zaradi tega izgubili oporišča za velik protinapad, ki se pripravlja z največjo energijo.

Rdeča vojska se obupno trudi, da bi ustvarila položaj, ki naj nam bi prihodnje poletje preprečil, da bi zopet zavzeli, kar smo morali sedaj zapustiti. Stalin se ni odločil za tako veliko, a tudi tako krvavo ofenzivo zaradi pobude ali verovanja v zmago, temveč samo zaradi brezpogojne potrebe, da se izogne katastrofi.

V tem smislu moramo presojati dogodke na vzhodu in iz njih izhajajoče spremembe. Ne da bi si delali utvare glede resnosti borbe in sovražne moči, lahko že sedaj proglasimo z vso gotovostjo: »Vrnili se bomo!«. In ko se bodo naše divizije vrnile, bodo naletele na sovražnika, ki je že doslej obrabil svoje rezerve, medtem ko jih mi komaj sedaj mobiliziramo.

Podajajoč nato pregled položaja nasproti Veliki Britaniji, trdi list, da je treba pričakovati naraščajoče uspehe v podmorniški vojni na oceanih, uspehe, ki bodo prisilili Zedinjene države, da bodo ustavile svoje dobave Rusiji in Angliji. Prav zaradi tega so sedaj te države prisiljene podvzeti nadčloveške napore in postaviti vse na eno samo karto. Predvsem je Angležem dobro znano, da pomeni vsak dan, ki mine, razpadanje njihovega imperija in vedno nove izgube političnih in gospodarskih postojank.

Prav pred nekaj dnevi je priznal list »Scotsman«, da bo Velika Britanija umrla od lakote, ako ne bo v najkrajšem času odstranjena podmorniška nevarnost. Edini izhod po mnenju lista bi bil v tem, da se takoj ustavijo ameriške dobave Rusiji in Angliji, toda ta lek je hujši od zla, kajti Angleži prav dobro vedo, da bi ne mogli dolgo preživeti ruskega zloma. Tako so nasprotniki zašli na slepo cesto in je ta dramatični položaj jasno viden za vsakogar.

»Börsenzeitung« kaže optimizem tudi glede Zedinjenih držav in sicer iz naslednjih razlogov. Ker se Zedinjene države nanašajo na svoje neizčrpne rezerve, so trdno prepričane, da bo naraščajoče večanje njihove vojne moči naposled strlo sile Osi, medtem ko bo podmorniška nevarnost postopno odstranjena že zaradi tega, ker Zedinjene države že danes zgrade nad milijon ton ladjevja na mesec. Ako bi bilo to resnično, bi ne mogli razumeti, zakaj se nasprotnikom tako mudi in zakaj hočejo likvidirati Os čim prej. Resnica je, da v Ameriki vedno bolj čutijo izgube v vzhodni Aziji in sicer tako na področju proizvodnje kakor na področju prehrane. Kar prihaja iz južne Amerike ali severne Afrike, ne zadošča več niti za izpolnitev vrzeli. Nedvomno sicer Zedinjene države tudi vzlic temu razpolagajo z izrednimi sposobnostmi in dosežejo lahko na področju vojne proizvodnje presenetljive storitve, toda nikakor ne morejo več na široko razsipati svojih lastnim zaveznikom, ko so same v pomanjkanju. Razen tega je brez vsakega pomena zbiranje velikih količin gradiva, ko pa ni možnosti, da bi se odposlal preko oceana več kot neznaten odstotek. Prav tako je brez pomena graditi v serijah tipe ladij, ki jih Američani sami označujejo za »plavajoče krste« ali se same razlete, brez nastopa podmornic, kakor se je na primer zgodilo z znamenito 16.000-tonsko petrolejsko ladjo, zgrajeno v ladjedelnicah Kaiser.

Po Casablanci govori Roosevelt še nadalje o strašnih operacijskih načrtih proti silam Osi, piše list, toda ti načrti ne vplivajo na nas, tem manj, ker so — kakor sovjetska ofenziva — samo posledica stiske. Sovražna koalicija je prisiljena delati, ker ve, da čas izčrpuje njene sile. (Il Piccolo.)

V borbi proti boljševizaciji Evrope

Churchillove spletke so začele vzbujati tudi v angleški javnosti pomisleke

Berlin, 9. febr. V svojih komentarjih o položaju na vzhodnem bojišču opozarjajo nemški opazovalci med drugim zlasti na vtis, ki ga je nepričakovana moč rdeče vojske napravila na Angleže. Najnovejši propagandni pojavi in izjave politikov onkraj Rokavskega preliva kažejo, da začenja angleško javnost skrbeti možnost, da bi zmagoviti boljševizem zavladal v Evropi, ker bi to pomenilo uresničenje one likvidacije britanskega vpliva na evropski celini, ki bi za Anglijo pomenila, da je izgubila vojno v Evropi, in kar je še hujše, da jo je premagal lastni zaveznik.

Vodilni krogi se boje, da bi ta pesimizem mogel zapeljati narod v negotovost tako glede ciljev vojne kakor glede vojnega napora države. Zato angleška propaganda ne vztraja samo pri poudarjanju, da boljševiške nevarnosti za Evropo ni (Lord Beaverbrook ki je pred dnevi izrazil svoje veselje nad možnostjo sovjetizirane Evrope je po mnenju Berlina bolj eksponent ameriške kakor britanske politike), temveč skuša prikazati vso stvar kot zahrbtno nemško kretnjo, ki naj bi Anglijo ločila od Sovjetske zveze. V tem smislu moramo razumeti izjave, ki jih je podal neki angleški odposlanec v Moskvi tik pred svojo vrnitvijo v sovjetsko prestolnico, ko je trdil, da so vse te govorice le narodno-socialistične utvare in strašila, ki naj bi Angleže ločila od »sovjetskih prijateljev«.

To utemeljevanje pa je preveč gorostasno, da bi bilo vredno zavračati ga. Za dosego svoje zmage se namreč Nemčija zanaša izključno le na svoje moči in na sile svojih zaveznikov in prijateljev. Špekulacija z morebitnimi nesoglasji med nasprotniki ni nikdar prihajala zanjo v poštev.

Nemčija prav dobro ve, da se bodo Angleži, Američani in Rusi nujno razumeli vse dotlej, dokler bo trajala vojna. Ako pa bi se v primeru sovražne zmage zgodilo, kar je napovedala neka londonska revija, da bi namreč bil konflikt med Anglosasi in boljševiki neizbežen, Nemčija prav dobro ve, da bi se to moglo zgoditi šele, ko bi bile sile Osi v položaju, da bi ne bi mogle zase izvleči nobene koristi več.

Zanimanje, s katerim zasledujejo v Berlinu politične odmeve dramatičnih razvojev vojne na vzhodnem bojišču, sloni izključno le na neovrgljivih ugotovitvah dejstev, ki jih je mogoče takole povzeti: Odkar je jasno, da je Sovjetska zveza neprimerno bolj močna, kakor so vsi, tudi Angleži, domnevali, in odkar je nevarnost preboja vzhodnega bojišča pokazala, da se borba med Evropo in boljševizmom še ni odločila, so v splošnem vojnem položaju nastopili novi elementi ki vplivajo na politična pričakovanja nasprotnikov in se odražajo potem v njihovih strateških načrtih.

»Frankfurter Zeitung« podaja v tem pogledu zelo natančno sliko. Dokler sta namreč bili Anglija in Rusija v veliki nevarnosti, da podležeta, je bil konflikt njunih interesov, ki ju loči, potisnjen v stran, danes pa se za Anglijo že kaže na obzorju vprašanje, kaj bi morala storiti, ako bi Sovjetska zveza dosegla večje uspehe, kakor so se doslej zdeli mogoči.

Anglija je torej špekulirala z močjo nemške vojske. Bila je prepričana, da bo nemška vojska potisnila sovjetske sile daleč proč od Evrope. Seveda je pri tem obenem računala, da bo to imelo za posledico odločilno oslabitev nemške vojne sposobnosti kar naj bi Anglosasom prej ali slej omogočilo vdor na evropsko celino. Ko pa so se nemške armade v verigi zmag polastile tako ogromnega ozemlja na vzhodu in se pomaknile tudi že proti Kavkazu so bili Angleži osupnjeni, kajti spoznali so, da so se zrušile vse njihove špekulacije.

Churchill je tedaj naglo tekel v Moskvo, da bi vzpodbudil Stalina, angleškemu narodu pa, ki se je že začel bati sovjetske kapitulacije, je zagotovil ob svojem povratku, da je sovjetski zaveznik trdno odločen nadaljevati borbo z vsemi svojimi silami. Ako bi se Churchill, kakor so na to pred kratkim namigovali angleški listi podal v Moskvo sedaj, bi ne odšel tja zato, ker bi smatral kakor pred letom dni, da je sovjetski zaveznik preslaboten, temveč zato, ker bi menil, da je preveč močan. Medtem ko se Nemčija s svojimi zavezniki trudi na vse načine da bi rešila Evropo pred boljševiško nevarnostjo in da bi preprečila, da bi jo Anglosasi pri izvrševanju tega odločilnega poslanstva napadli za hrbtom, se zdi na drugi strani, kakor da se Angleži vprašujejo, ali se z zvezo z boljševiki morda le niso spustili v preveč nevarno igro. Mogoče je, da Američanov Rooseveltovega tipa prav nič ne briga, ali postanejo Dardanele in Balkan sovjetske, ne moremo si pa misliti, da bi bil Churchill pripravljen odstopiti Rusom tudi te postojanke, ki so tako tradicijonalnega pomena za britansko politiko. Zato se ne zdi izključeno, da so se v Casablanci, ako so sklenili vdreti v južno-vzhodno Evropo, odločili za načrt, ki naj bi ji omogočil ubiti dve muhi naenkrat: zadeti Os in istočasno prehiteti sovjetske razširjevalne težnje. V to zvezo je vsekakor mogoče spraviti nujno potrebo razgovora s predsednikom turške republike, ki nedvomno diši po novem tonu v angleško-ruskih odnosih, ne zdi se pa, da bi Churchillu njegovo poslanstvo uspelo, sicer pa bi izvedba takih operacij samo razkačila sovjetske oblastnike. (Il Popolo di Trieste.)

Kadar prodajaš ali kupuješ — preglej »Jutrove« male oglase!

Fašistična Befana v Zagrebu

Zagreb, 9. febr. s. Ob navzočnosti ministrr Casertana in drugih zaupnikov italijanskih oblasti je bila v Italijanskem domu fašistična Befana, ki jo je organiziralo poveljništvo GILa. Otrokom italijanske zajednice ter hrvatskim učencem italijanske šole v Zagrebu ter našim vojakom so razdelili mnogo darov. Prireditev je potekla v ozračju gorečega navdušenja ob vzklikanju Italiji in Duceju.

Iz Hrvatske

Izročitev sive knjige dunajskim novinarjem. Generalni konzul NDH na Dunaju dr. Karčić je v prostorih konzulata sprejel inozemske novinarje in jim ob tej priliki predal Sivo knjigo hrvatskega zunanjega ministrstva, ki obravnava uničevalno delo sovražnikov samostojne Hrvatske.

Promocije. Dne 30. januarja so bili na zagrebškem vseučilišču promovirani za doktorje medicine med drugimi: Bogdan Malinger, Ivan Pučnik, Ivo Rupena in Bogomir Vodnik.

Sprejem zastopnikov tiska v Zagrebu. Minister za ljudsko kulturo dr. Starčević je ob navzočnosti zunanjega ministra dr. Lorkoviča, diplomatskega zbora in višjih častnikov nemške, italijanske in hrvatske vojske sprejel zastopnike časopisja. V svojem nagovoru je minister Starčević obravnaval dogodke na vzhodni fronti, posebno pa borbo pri Stalingradu, kjer so skupno prelivali kri evropski narodi. Stalingrajskim junakom so izkazali čast z enominutnim molkom. Nato je povzel besedo generalni poročnik Glaise v. Horstenau in poudaril, da je Nemčija svoj vojni potencijal tako stopnjevala, da so slabi trenutki borbe, v katerih središču stoji Stalingrad, že premagani.

Zasilna bolnišnica v Zagrebu. Mestni odbor hrvatskega Rdečega križa v Zagrebu je storil potrebne korake, da otvori še eno bolnišnico, ki bo služila za sprejem ranjencev. Mestni župan dr. Ivan Werner je dal Rdečemu križu na razpolago šolske prostore v Krajiški ulici. Odbor se trudi zdaj z nabavo postelj in bolniške opreme.

Dve državni ortopedski delavnici. Na področju Nezavisne države Hrvatske sta dve državni ortopedski delavnici. Ena je v Zagrebu, druga pa v Trebinju. Slednja se bo te dni preselila v Sarajevo. Delavnica v Zagrebu bo delala za potrebe vojnih invalidov s področja Hrvatske in Slavonije s Hrvatskim Primorjem delavnica v Sarajevu pa za potrebe invalidov z ostalega državnega področja.

Iz Srbije

Upokojitev vseučiliških profesorjev in docentov. Predsednik vlade je na predlog ministra prosvete upokojil 34 profesorjev in docentov beograjskega vseučilišča in sicer 9 na pravni, 13 na filozofski, 6 na bogoslovni, 5 na tehniški in 1 na poljedelski fakulteti.

Upokojeni ravnatelj Osrednjega higijenskega zavoda v Beogradu. Predsednik vlade je na predlog ministra za socialno politiko upokojil ravnatelja Osrednjega higijenskega zavoda v Beogradu dr. Bogoljuba Konstantinovića.

Državni proračun Srbije v l. 1943. Minister za finance dr. Gjorgjević je predložil vladi v odobrenje državni proračun za l. 1943. Proračun izkazuje 8,480 milijonov dinarjev izdatkov, in sicer za državno upravo 5.480,265.700 din, za samostojne drž. ustanove 2.999.834.300 din. V primeri s proračunom za l. 1942 so izdatki povečani za 3.480 milijona din. Dohodkov izkazuje proračun od državne uprave 4.269.368.777 dinarjev, od samostojnih drž. ustanov 4.210.631.343 din.

Smrt odličnega rentgenologa. Konec decembra so pokopali v Beogradu uglednega rentgenologa zdravnika dr. Savo Jankovića. Umrl je po 22 letih poklicnega dela v Beogradu kot žrtev svojega poklica.

Kipar Simeon Roksandić umrl. V Beogradu je 13. januarja umrl v 69.letu starosti znani kipar Simeon Roksandić, rodom iz Hrv. Banije. Po začetnih študijah v Glini je absolviral umetniško-obrtno šolo v Budimpešti in akademijo umetnosti v Monakovu. L. 1897. je bil postavljen za učitelja risanja najprej v Užicu, nato v Kragujevcu, od l. 1907. pa je na umetniško-obrtni šoli v Beogradu predaval o kiparstvu. Na različnih razstavah, tudi v inozemstvu (Rim in London) je dosegel lepe uspehe. Najbolj znano njegovo delo »Ribič« stoji od l. 1906 na Kalemegdanu.

Srbski vojni ujetniki na povratku. V prvi polovici januarja so prispeli v Beograd trije specialni vlaki s srbskimi vojnimi ujetniki iz Nemčije; večinoma so bolniki. S prvim vlakom jih je prispelo okrog 500, z drugim 403 (med njimi 17 častnikov), s tretjim pa 523 (70 častnikov ter 453 podčastnikov in vojakov). Nekateri so bili poslani na svoje domove, večina pa jih je ostala v vojni bolnišnici.

Potresi v Srbiji. Beograjski sejzmološki zavod je 19. decembra ob 21.53 zabeležil kratek, a precej močan potres 275 km južno od Beograda. Potres so čutili v Nišu in Leskovcu. Dne 29. decembra ob 4.41 so bili zopet zaznamovani po 4 sek. trajajoči potresni sunki skozi 19 min., kojih epicenter je bil 650 km južno od Beograda.

Steklarna v Arandjelovcu je pričela z delom. Dne 18. decembra je pričela z delom nova steklarna v Arandjelovcu, last Jovana Stefanovića. Zaenkrat izdeluje samo litrske in pollitrske steklenice. Polna kapaciteta tovarne znaša okrog 5000 steklenic dnevno. Za prvi čas je zaposlenih v tovarni okrog 50 delavcev.

NAROČITE SE NA ROMANE

DK

DOBRE KNJIGE

Gospodarstvo

= **Ustanovitev italijansko-nemške petrolejske družbe.** Včeraj smo poročali, da je bila z udeležbo Madžarsko-italijanske banke v Budimpešti in italijanske petrolejske družbe AGIP ustanovljena Pomurska petrolejska d. d., in sicer zaradi prevzema interesov Medjimurske petrolejske d. d. v Zagrebu na področju Madžarske (v Medjimurju). Sedaj poročajo iz Budimpešte, da je bila kmalu zatem ustanovljena še Italijansko-nemška pomurska industrijska mineralnega olja s sedežem v Budimpešti (glavnica 2.2 milijona pengov). Ta družba bo prevzela izvrševanje koncesijskih pravic, ki izhajajo iz koncesijske pogodbe, ki je že sklenjena med madžarsko državo in Pomursko petrolejsko d. d. glede izkoriščanja ležišč mineralnega olja v Medjimurju. Pri novoustanovljeni italijansko-nemški družbi je udeležen nemški konzorcij Wintershall preko Madžarsko nemške petrolejske družbe »Manat« v Budimpešti s 60% in italijanska peterolejska družba Agip v Rimu (Acienda Generale Italiana Petroli) s 40%. V upravi nove družbe so trije zastopniki nemške skupine in trije zastopniki italijanske družbe Agip. Prav tako sta v nadzorstvu po dva zastopnika nemške in italijanske skupine.

= **Nov italijansko-bolgarski gospodarski sporazum.** Bolgarsko finančno ministrstvo je odposlalo v Italijo delegacijo zaradi končne sklenitve posebnega gospodarskega sporazuma, ki predvideva med drugim dobavo 60 milijonov škatelj vžigalic za potrebo Bolgarije.

= **Institut za gojitev oljk.** V Rimu je bil ustanovljen institut za gojitev oljk na področju Sredozemskega morja. Naloga instituta je, da z znastvene in tehnične strani proučuje vprašanja, ki so v zvezi z gojitvijo oljk v vseh sredozemskih deželah in stopiti v stik z ustrezajočimi ustanovami drugih dežel. Za predsednika instituta je bil postavljen nacionalni svetnik grof Pavonelli.

= **Povečana trgovinska izmenjava Španije z Italijo.** Iz uradnih španskih podatkov je razvidno, da se je lani povečala trgovinska izmenjava Španije z Nemčijo in Italijo, medtem ko je nazadoval promet z Anglijo in Zedinjenimi državami. Španski uvoz iz Nemčije se je povzpel na 47.8 milijona pezet (prejšnje leto 17.8), uvoz iz Italije pa na 11.1 milijona pezet (9.4), medtem ko se je zmanjšal uvoz iz Anglije na 17.1 (8.1) in iz Zedinjenih držav na 13.0 (15.1) milijona pezet. Uvoz iz Argentine je popustil na 35.0 (41.5) milijona pezet. Pri španskem izvozu je Nemčija nadalje na prvem mestu in je Španija zvozila v Nemčijo za 73.7 milijona pezet (92.2) Izvoz v Italijo je znašal 25.3 milijona pezet (18.6). Povečal se je tudi izvoz v Francijo na 26.2 milijona pezet (8.8), medtem ko je izvoz v Zedinjene države nazadoval na 14.1 (24.2) milijona pezet.

= **Ureditev zasebne gradbene delavnosti v Nemčiji.** Kakor je znano, obstoja v Nemčiji že od 16 februarja 1940 splošna gradbena prepoved, ki predvideva le izjeme za nujno potrebne gradnje. Po novi odredbi generalnega pooblaščenca za gradbeno stroko, ki je stopila v veljavo 1. t. m., so bili predpisi, ki se nanašajo na gradbeno prepoved, deloma spremenjeni, zlasti v pogledu pospešenja postopka za izjemno gradbeno dovoljenje. Odslej je postopanje za gradbeno policijsko dovoljenje in za dovolitev izjeme od splošne prepovedi združeno. Gradbena policijska oblast lahko izdaja dovoljenje za manjše gradnje do 5000 mark, kolikor se pri tem ne uporablja gradbeni materijal, čigar potrošnja je omejena, in kolikor je rešeno vprašanje delovnih moči. V ostalih primerih dostavi gradbena policijska oblast predlog pristojnemu pooblaščencu državnega ministrstva za vojno proizvodnjo. Ta postopek je predviden tudi za vsa nujno potrebna obnovitvena dela in tudi za dela, ki so potrebna, da se nujno popravi škoda, nastala pri letalskih napadih.

= **Preosnova nemške industrije zdravil.** Nemška farmacevtska industrija je zavzemala pred sedanjo vojno v svetovni trgovini vodilno vlogo, saj je oskrbovala eno tretjino svetovnega trga in je znašala vrednost izvoza v inozemstvo preko 120 milijonov mark. Ta industrija ima zaradi tega znatne kapacitetne rezerve, in lahko sedaj v celoti oskrbuje potrebo vojske in civilnega prebivalstva ter ostalih evropskih držav. V zadnjem času so izvedli potrebno racionalizacijo tudi v tej stroki. Farmacevtska podjetja v Nemčiji so prej izdelovala okrog 50.000 zdravilnih specialitet, od katerih pa so v večjem obsegu uporabljali le 20.000. To raznolikost zdravil v vojni ni bilo mogoče obdržati, zato je bilo število specialitet, ki se izdelujejo, omejeno, in sicer v sodelovanju med zdravstveno oblastjo in nemško državno organizacijo za kemijo. Zdravila, ki se nadalje izdelujejo, so izbrala zdravstvena oblastva, pri čemer je s stališča razpoložljivih surovin sodelovala državna organizacija za kemijo. Ta preosnova je že docela izvršena in je pokazala vidne uspehe, saj je omogočila, da se je navzlic vojnim težkočam prodaja zdravil od izbruha vojne podvojila. Dirigiranje potrošnje se vrši deloma pri proizvajalcu, deloma pri grosistih, za določene proizvode pa pri potrošniku samem. Tako se prodaja na primer »insulin« le na odrezke posebne izkaznice, ki jo dobe bolniki, ki trpe zaradi sladkorne bolezni. Pri mnogih zdravilih je zabrisana meja med zdravilom, okrepčilom in lagodilom. Potrošnja takih zdravil je sedaj omejena na področje, kjer služi izključno kot zdravilo. Izdani so bili tudi ukrepi proti razvadi zauživanja tablet.

= **Prepoved prodaje luksuznih predmetov v Bolgariji.** Bolgarsko finančno ministrstvo je s takojšnjo veljavnostjo v vsej deželi prepovedalo prodajo luksuznih predmetov, med katere spadajo preproge, linolej, luksuzni dežniki, potovalne in lovske potrebščine iz tekstilnega blaga, razni predmeti iz usnja in gumija, okrasni predmeti, ure in razni optični predmeti. Vse tvrdke morajo takoj prijaviti zaloge tega blaga.

= **Iz gorenjskega zadružnega registra.** Vpisana je bila Mlekarska zadruga Kranj, ki je zaenkrat pod komisaričnim vodstvom. Posle komisarja vodi Anton Scheitle, mlekarski strokovnjak. Nadalje je bila vpisana Posojilnica v Šmartnu pri Litiji (načelnik Ernst Kren, odborniki Ivan Hostnik, Alojz Stermann, Ivan Maček in inž. Leo Gusel). Končno je bila vpisana Posojilnica v Kranju načelnik Fran Gorjanc, industrijec v Kranju, odborniki Ciril Mohor, Andrej Ogrizek, Fran Ahačič in Bartolomej Piller).

= **Madžarsko-turški trgovinski sporazum.** Te dni je bil sklenjen med Madžarsko in Turčijo trgovinski sporazum, ki predvideva, da bo Turčija dobavila Madžarski oljnato semenje, surove kože, volno, bombaž, opij, azbest, suha črева in posušeno sadje, Madžarska pa bo dobavila Turčiji plošče iz vezanega lesa, žeblje za čevlje, vrvice iz konoplje, papir, nekatere tkanine, porcelan, kaolin, kovinske predmete, elektrotehnitni material, števce za plin, elektriko in vodo, telefone, električne motorje, kmetijske stroje, barve, kemikalije in zdravila.

= **Državni zakladni boni kot plačilno sredstvo v Bolgariji.** Bolgarska vlada je lani v februarju izdala dve emisiji zakladnih bonov. Da bi se plasiranje teh bonov olajšalo, je bilo med finančnim ministrstvom in gospodarskimi organizacijami dogovorjeno, da se v bodoče lahko vsaka vsota preko 200.000 levov do polovice izplača v zakladnih bonih. S temi boni se lahko plačujejo hranilne vloge, davki, klirinška dobroimetja, nakazila, tako da sedaj ti zakladni boni deloma nadomeščajo bankovce v prometu.

= **Pred novimi omejitvami potrošnje premoga v Švici.** Švica je glede oskrbe s premogom z malimi izjemami navezana na uvoz. Premog uvaža sedaj v vojni skoraj izključno iz Nemčije. Nedavno so bila med Švico in Nemčijo nova trgovinska pogajanja, ki pa še niso dovedla do sporazuma in je zaradi tega nastopilo brezpogodbeno stanje. Na zasedanju predstavnikov kemične industrije v Baslu je šef sekcije za energijo in toploto v Bernu opozoril na nezadostno oskrbo Švice s premogom in na možnost nadaljnih omejitev v potrošnji premoga (civilna potrošnja premoga je že skrčena na eno četrtino normalne potrošnje). Po podatkih ki so bili iznešeni na baselskem zasedanju je znašal švicarski uvoz premoga leta 1940. 2.7 milijona ton (normalna uvozna potreba je znašala pred vojno 3.3 milijona ton), v letu 1941. je uvoz padel na 2.2 milijona ton, lani pa na 1.9 milijona ton. Nazadovanje uvoza je deloma pripisati vremenskim vplivom v rečnem prometu in preobremenjenosti nemških železnic za vojne svrhe.

Prodaja kovin v Bolgariji pod državnim nadzorstvom

Sofija, 6 febr. s. Vladni odlok uvaja povišek davkov na prodajo številnih predmetov, ki znaša 20 do 100 odstotkov. Vlada je nadalje odredila blokiranje vseh kovin in postavila trgovino z njimi pod državno nadzorstvo. Nakupi in prodaje teh kovin bodo mogoči samo s posebnim dovoljenjem, ki ga bo izdajalo od primera do primera trgovinsko ministrstvo. Blokirale se niso samo dragocene kovine, vendar pa so na njihovo prodajo uvedli visok davek.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Sreda, 10. februarja, ob 17.30: **»Deseti brat.«** Red Sreda.

Četrtek, 11. februarja, ob 17.30: **»Mirandolina.«** Premiera. Red Premierski.

Petek, 12. februarja: Zaprto.

*

Jurčič-Golia: »Deseti brat«. Dramatizacija romana v 16 slikah. Osebe: Benjamin — Bratina, graščakinja — Gabrijelčičeva, Manica — Levarjeva, Dolef — Lipah, Piškav — Peček, Marijan — Verdonik, Martinek Spak — M. Skrbinšek, Kvas — Drenovec, Krjavelj — Cesar, Dražar — Raztresen, Krivčevi: Plut, Pol, Juvanova, Sancinova, sodnik — Nakerst, zdravnik — Košuta, Lektorica — Kraljeva. Režiser: prof. O. Šest, scenograf: inž. E. Franz.

Carlo Goldoni: »Mirandolina«. Komedija v treh dejanjih. Dejanje se godi za časa rokokoja v Firenzi, v Mirandolinini krčmi. Osebe: Mirandolina — Danilova, vitez Ripafretta — Jan, markiz Forlipopoli — Gregorin, grof Albalorita — Verdonik, Hortenzija in Dejanira igralki — Gabrijelčičeva in Vida Juvanova, Fabrizio, prvi natakar — Gorinšek, Pirro Podgoršek, Santo — Benedičič. Režiser: Jože Kovič, scenograf: inž. E. Franz.

OPERA

Sreda, 10. februarja, ob 17.: **Traviata. Izven.** Gostovanje člana rimske Kraljeve Opere, baritonista Giuseppa Taddeia. Cene od 40 lir navzdol.

Četrtek, 11. februarja, ob 17.: **Thais. Izven.** Cene od 28 lir navzdol.

Petek, 12. februarja, ob 17.: **Zemlja smehljaja.** Opereta. Red A.

Sobota, 13. februarja, ob 17.: **Seviljski brivec. Izven.** Gostovanje člana rimske Kraljeve Opere, baritonista Giuseppa Taddeia. Cene od 40 lir navzdol.

*

Zaradi obolelosti Sonje Ivančičeve je bila potrebna nenadna izpremenba opernega repertoarja za bodoče dni. Namesto Seviljskega brivca z gostom Taddeiem, ki je bil napovedan za sredo, bodo peli »Traviato«, v kateri bo gostoval član rimske Kraljeve Opere baritonist Giuseppe Taddei v vlogi očeta Germonta. Violetto bo pela Vidalijeva, Alfreda — Čuden. Ostala zasedba bo običajna. Predstava »Seviljskega brivca« s Taddeiem bo v soboto izven abonmaja. Opozarjamo tudi na spremembo v četrtek in petek.

Vstopnice, kupljene za »Seviljskega brivca« (za sredo 10. t. m.) veljajo za »Traviato« za isti dan. Gost Giuseppe Taddei, član rimske Kraljeve Opere, bo pel v **»Traviati«** partijo očeta Germonta.

*

Uprava Državnega gledališča sporoča: Predprodaja vstopnic za operne in dramske predstave je vedno v opernem gledališču. Blagajna posluje vsak dan od 10.30 do 12.30 in od 16 do 18. Za predstave za abonma so vstopnice v prodaji vedno dan pred predstavo za predstave izven abonmana ob nedeljah ali med tednom pa 2 dni pred predstavo. V Drami posluje blagajna samo pol ure pred pričetkom vsake predstave in nima predprodaje.

KULTURNI PREGLED

Koncert čelista Antona Janigra

V naši koncertni kroniki so solistični nastopi čelistov redek pojav, ki si mora šele pridobivati občinstvo. Vzlic temu se je pokazalo za koncert čelista Ant. Janigra v ponedeljek v veliki filharmonični dvorani razveseljivo zanimanje. Glasbena Matica je s prireditvijo tega koncerta predstavila našemu občinstvu mladega virtuoza, ki zasluži kot umetnik vso pozornost. Velik aplavz, ki ga je bil deležen po vsaki točki izvajanega sporeda in posebej še ob koncu prireditve, je preko vseh konvencionalnosti zgovorno pričeval o tem, da je čelist Janigro do kraja prepričal in s svojo zrelo umetnostjo navdušil ljubljansko občinstvo.

Spored, ki ga je izvajal umetnik iz Zagreba na ponedeljskem koncertu, se je nekoliko razločeval od napovedanega. Izostale so vse krajše točke drugega dela (Brero, Ravel, Nin, Chopin, Dinicu), to pa zaradi ovir s partiturami. Namesto teh točk je igral Janigro Bachovo sonato za čelo v treh stavkih poleg Nardinijevega Adagia, Guerrinijevega Allegra, Locatellijeve Sonate in Haydnovega Koncerta v d-duru. Tako podanemu sporedu so vtisnili pravi glavitni značaj trije skladatelji: Bach, Locatelli in Haydn. Te tri sonatne skladbe se stilno močno razločujejo, zato je virtuoz tem bolj pokazal svoje kvalitete, saj je stavil n. pr. arhitektonsko strogi, v vsakem oziru zahtevni Bach vse drugačne zahteve kakor n. pr. Haydn s svojo ljubeznivo, jasno in vseskozi lirično muziko. Janigro je v vseh teh skladbah pokazal poleg izčrpne interpretacije in trdno izšolane tehnike lahkotno vigranost. Polni in vendar fino niansirani toni njegovega instrumenta so bili znak brezpogojnega obvladovanja vseh zvočnih možnosti. Med drugimi je zlasti Haydn pričal o močni čustveni barvi virtuozovega igranja in je zato z njim zagrabil najbolj neposredno in na široko.

Spremljevanje čelista Janigra je prevzel v zadnjem trenutku naš domači pianist doc. Marijan Lipovšek. Izvršil ga je s tistim polnim umevanjem in umetniško tankočutnostjo, ki odlikuje vse njegove podobne nastope ter je zlasti v Haydnovi skladbi, kjer je pianistični delež dokaj obilen, bistveno prispeval k velikemu uspehu Janigrovega koncerta.

Zagrebški umetnik je ob dolgotrajnem aplavzu občinstva prejel šopek cvetja s hrvatskim trakom, dar tukajšnje hrvatske kolonije.

„Planinski Vestnik" v novem letniku

Izšla je 1.—4. številka glasila Slovenskega planinskega društva »Planinski Vestnik«. Časopis nadaljuje v redakciji dr. Arnošta Brileja tradicije našega alpinizma in njegove literature, ki se je prav pod vplivom tega časopisa in v njegovih, že številnih letnikih lepo razvijala in dobivala uvaževanja vredno višino. Vzlic zmanjšanemu obsegu zaradi vojnih razmer skuša PV vztrajati na doseženi vsebinski višini.

Pavel Kunaver priobčuje v tem zvezku, ki ga začenja Justinova silhueta, dvogovor »Hvala goram«. Daleč so sedaj planine, pravi, a kako drage so nam, kako topla so čustva, ki nam vstajajo ob spominu nanje, kako bogato se nam je izplačal ves trud pri vzpenjanju nanje, kako globoki so bili vtisi, da so se tako silni, tako prečiščeni, tako neizmerno prijetni ohranili do danes, lajšajoč nam življenje... Razgovor med prijateljema se tiče smisla in lepote planinstva, njegovega etičnega in vzgojnega vpliva, ter se končuje s sklepom: »In po vojni prva pot na gore!« — Tudi ta članek kaže, da je planinstvo ohranilo pri nas svoj že tradicionalni kult.

Slavko Peršič je prispeval daljši članek »Catinaccio in stolpi Vajolet«, v katerem opisuje vzpon na te dolomitske vrhove. Članek je opremljen z dvema fotografskima posnetkoma in z dvema risbama arh. Kopača.

A. Budnar-Lipoglavšek pojasnjuje v članku »Krvavordeča jezerca in mlake v planinah« s prirodopisnega stališča pojav, ki je zamikal že marsikaterega planinca, a si ga ni znal razložiti. Ta vodna barva, ki jo imenujejo vodni cvet, prihaja od hematokroma, služečega krvavordeči lepočnici kot ščit proti intenzivni visokoalpski svetlobi, ter zopet pričuje o zmiselni ureditvi prirode.

Gregor Skalar je prispeval leposlovno izoblikovano, izpovedno-razpoloženjsko planinsko črtico »Boleči prividi«.

Iz spisov znamenitega avtorja »Zgodbe o St. Michelu« Axela Mentheja je prevedena proza »Mont Blanc, kralj nad gorami««. V njem opisuje švedski zdravnik, prebivalec Caprija in zavzeti prijatelj Italije, na svoj posebni način, ki ga poznamo iz njegovega poglavitnega spisa, vzpon na Mont Blanc. Arh. Kopač je opremil članek s celostransko risbo.

Viktor Pirnat je s člankom »Zibelka Trdinovih bajk in povesti o Gorjancih« prispeval zanimiv donesek k literarni biografiji Janeza Trdine, omenjajoč predvsem njegove stike z graščakom Rudežem in njegov vpliv na postanek Trdinovega najbolj samosvojega in najpomembnejšega prispevka v slovensko pripovedno slovstvo.

Iz literarne zapuščine pesnika Silvina Sardenka — dr. Alojzija Merharja je objavljen prispevek »Žalostna gora pri Preserju«. Pisec opisuje pot k tej romarski cerkvi, njeno notranjost in prelepi razgled, ki se odpira z vrha Žalostne gore na vso široko okolico. — V najbližjo okolico našega mesta pa nas vodi W(estrov) članek »Kredarica — Šišenski vrh (427 m) — Večna pot«, ki kaže, da lahko tudi sprehajalec uživa nekaj narave, če si v zoženem prostoru izbere to pot, obujajočo s svojim značajem spomine na številna in nepozabna planinska pota.

V Obzorniku je izšel krajši članek o petdesetletnici Slovenskega planinskega društva. Viktor Petkovšek je prispeval nekrolog prirodopiscema Ferdinandu Seidlu in Alfonzu Paulinu, dr. A. Brilej se spominja pokoj. novinarja Janeza Gregorina in označuje dr. E. Pajniča ob njegovi sedemdesetletnici.

Goncourtova nagrada

V literarni Franciji je podelitev Goncourtove nagrade vedno neke vrste dogodek, o katerem so zlasti v prejšnjih časih pisali in govorili precej časa pred podelitvijo in še bolj potem, ko je bil znan Goncourtov lavreat. Goncourtova akademija šteje samo deset članov in njeno izbrano članstvo ni nič manjša odlika kakor sedež med nesmrtniki v Académie Francaise.

Nedavno je bila podeljena nagrada za leto 1942. Sredi težkoč vojnega časa, ob prilagojevanju Francozov novemu stanju stvari, je še vedno dovolj zanimanja za take literarne pojave. Zato so listi že nekaj časa ugibali, katero izmed novih del bodo Goncourtovi akademiki odlikovali s svojo nagrado.

Akademija šteje sedaj samo devet članov; eno mesto je nezasedeno. Zbralo se jih je vseh devet pri skromni južini, ki je nadomestila nekoč opulentne obede akademikov, o katerih ni treba dvomiti, da so dojemljivi tudi za gastronomične užitke. Nato se je začelo glasovanje. Sedem glasov je bilo oddanih za Marca Bernarda z njegovo knjigo »Pareils à des enfants«, po 1 glas pa za knjigi: Germaine Baumont, »Du coté d'où viendra le jour« in Rebatet, »Les Décombres«. Zmagovalec je bil potemtakem malo znani Marc Bernard.

Novi Goncourtov lavreat biva v zelo siromašnih razmerah v Nimesu. Je, kakor toliki drugi današnji pisatelji, »selfmademan«. Rodil se je leta 1900. in se je bil moral od 13. leta sam preživljati. Izučil se je slaščičarstva, bil pa je pozneje zaposlen kot delavec pri različnem delu, nastavljen na železnici kot razkladač in rokodelec, hotel pa se je tudi posvetiti igralstvu in je v Marseillu obiskoval tečaj na konservatoriju. Spoznal je dodobra tudi gorje brezposelnosti. O svojem izobraževanju je dejal: »Nedvomno sem si bil moral sam pridobiti potrebno kulturo, prebiti v javnih knjižnicah čas, kar mi ga je ostalo po delu v delavnicah ter si ga pritrgati na svojem prostem času in celo spanju.« Leta 1928. je Bernard poslal »Nouvelle Revue Francaise« svoj roman »Zig-Zag«. Rokopis je bil sprejet. Poslej je izdal več knjig (»Du Secours«, »Anny«, »Rencontre«, »Les Exilés«). Izmed teh je »Anny« dobila leta 1934. Prix Interallié. Bernarda odlikuje fin literarni okus. Začel je pisati pod vplivom Rimbauda, pozneje se je najbolj navdušil za »Ulysse« Irca Jamesa Joyca, izmed francoskih avtorjev pa posebno ceni Gida in Paula Valéryja.

Podelitev Goncourtove nagrade je nadarjenemu selfmademanu prinesla literarno slavo in verjetnost boljšega življenja. Njegova nagrajena knjiga, avtobiografski roman »Pareils à des enfants«, bo takoj izšla v novi izdaji in v nakladi 40.000 izvodov, kar že sámo pomeni veliko »hausse« pisateljevih prejemkov. Tako so člani Goncourtove akademije zopet storili dobro delo, ko so povzdignili malo znanega pisatelja in olajšali razmah njegovega talenta.

»Biblioteca romantica«, ki bo prinašala samo mojstrska dela starejših pisateljev, je začela izhajati pri Mondadoriju. Izdelan je program za prvo serijo petdesetih knjig. Doslej so izšle knjige: Murger, »Življenje bohemov«; A. F. Prévost, »Zgodba o Manon Lescaut in di Grieuxu« ter W. Goethe, »Gledališko poslanstvo Vilhelma Meistra«. Prevajalci teh treh knjig so: Alfredo Panzini, Ada Negri in Silvio Benco.

Nove italijanske skladbe. Beneški skladatelj Sante Zanon, znan po svoji skladbi »Sveta Katarina Sienska«, je pravkar dovršil tridejansko opero »Casa grande delle Sora'a«. Francesco Ghedini piše novo opero *»Bakhantinje« na besedilo libretista Pinellija*, Ennio Porrino pa komponira nov balet

Kronika

*** Minister Tiengo je obiskal prostore milanskega fašija.** Novoimenovani minister za korporacije Tiengo je obiskal te dni prostore milanskega fašija, kjer je bil sprejet od Zveznega tajnika, podtajnika in drugih fašističnih hierarhov. Minister je položil šopek rož na sakrarij padlih za fašistično revolucijo.

*** Bari sedež za državne izpite v kirurški stroki.** Minister za ljudsko vzgojo v Rimu je dne 4. februarja izdal odlok, ki določa Kr. univerzo v Bariju kot sedež za izpite, kjer bodo polagali državne skušnje zdravniki iz kirurške stroke.

*** Predavanje o italijanskem novinarstvu.** Profesor Kr. univerze v Rimu Francesco Fattorello je na povabilo dunajskega novinarskega društva predaval o novinarstvu v politični zgodovini Italije. Prof. Fattorello je strokovnjak v svojem poklicu. V tem svojstvu je obiskal znanstvene zavode za novinarstvo na Dunaju, v Monakovem, v Lipskem in v Berlinu.

*** Smrt viteza železnega križa.** V bojih na zapadnem Kavkazu je našel smrt stotnik Karel Bock, poveljnik bataljona v nekem grenadirskem polku, odlikovan z viteškim križcem železnega križa.

*** Dar fašistov novorojencem.** Zveza ženskih fašijev v Rimu je sklenila podariti hčerkam bojevnikov, ki so se narodile istega dne kakor princesa Beatrice, posteljico in opremo za novorojenca.

*** Italijanski film o Napoleonu.** V Italiji so pravkar dovršili dela za film iz življenja Napoleona I. Naslov filma se bo imenoval »Napoleon na Sv. Heleni«. Film je pripravil član italijanske Akademije Renato Simoni, naslovno vlogo pa igra Ruggero Ruggeri.

*** Spominski kamen za padle junake.** V nedeljo 7. februarja so v Milanu odkrili spominski kamen predsedniku milanskih fašijev Cancellereu, ki je umrl pred desetimi leti. Pozneje bodo postavili še spominski kamen, v katerega bodo vrezana imena padlih fašističnih bojevnikov skupine »Volta-Cozi«.

*** 20 letnica »Popola di Brescia«.** Dne 22. januarja letošnjega leta je obhajal »Popolo di Brescia«, prvi list fašistične revolucije v brescijski provinci, 20 letnico svojega obstoja. »Popolo di Brescia« koraka še danes na čelu vsega fašističnega tiska v imenovani provinci.

*** »Valkira« v gledališču Verdi v Triestu.** V Triestu bodo imeli te dni predstavo Wagnerjeve »Valkire«, ki bo v znamenju kulturnega sodelovanja med Nemčijo in Italijo. Operno predstavo bo vodil kapelnik Giuseppe del Campo, v glavnih vlogah pa bodo nastopali pevka Maria Benedetti ter Romeo Morisani. Benedettijeva bo pela vlogo Fricke, Morisani pa vlogo Hundinga. Predstava bo dvojezična. Sodelovala bo tudi madžarska pevka Ela de Nemethy v vlogi Brunhilde, dočim bo Sieglindo pela mannheimska rojakinja Liselotta Thomamüller, članica državnega gledališča v Bremenu, Siegmunda bo pel komorni pevec Horst Wolf, Wotana pa junaški bariton Edmond Koch. Nad polovica predstaviteljev glavnih vlog v »Valkiri« bo pela v nemškem jeziku, ostali pa v italijanščini.

*** Italijanski invalidi in nemški vojaki gostje založbe Ricordi v Milanu.** Milanska glasbena založba Ricordi je te dni povabila na obed večje število domačih invalidov in pripadnikov nemške vojske. Obeda se je udeležil tudi nar. sv. Malusardi, zaupnik milanskega fašija Tonoli, v imenu tvrdke Tito Ricordi, za Nemce pa neki oficir. Vsi ti so tudi govorili in poveličevali junaška dejanja vojakov osi na bojiščih. Po obedu so bili invalidi in ostali obdarovani.

*** Obedi za milansko prebivalstvo.** V Milanu imajo 29 ljudskih obednic, razdeljenih po vsem mestnem ozemlju, kjer prejemajo dnevno topel obed manj imoviti sloji milanskega prebivalstva. Te dni je obiskal vse te lokale milanski župan senator Galarati Scotti v spremstvu predsednice ženskih fašijev grofice Cigale in drugih funkcionarjev. Komisija je ugotovila, da je hrana v teh obednicah prvovrstna. Milanska mestna občina ima tudi obednice za svoje uradništvo, kjer dobivajo uradniki toplo hrano v jutranjih, opoldanskih in večernih urah.

*** Novi ukrepi za prodajanje tobačnih izdelkov.** Generalna direkcija monopolov v Rimu je izdala pristojnim oblastvom nove napotke za prodajo tobačnih izdelkov. V posebni okrožnici so bili trafikanti opozorjeni, da je treba zalogo tobačnih izdelkov enakomerno porazdeliti na vse dneve prodaje v tednu. V glavnem se bo vršilo prodajanje od 8. do 14. ure. Zaenkrat še niso bile določene dnevne količine prodaje, po potrebi pa bodo oblasti posegle tudi po tem ukrepu.

*** Nagrade za peko dobrega kruha.** V Milanu so pokrenili akcijo za peko čim boljšega kruha. Razpisali so natečaj, ki predvideva več nagrad za najboljši kruh. Nagrade v znesku 10.000 lir, 6000 lir, 4000 lir, 3000 lir in 2000 lir bodo z odgovarjajočimi diplomami podeljene tistim pekovskim tvrdkam, ki bodo z vzorci dokazale, da peko kruh iz najboljše močne mešanice. Nagrad ne bodo deležna samo pekovska podjetja, ampak tudi pekovski pomočniki. Tudi zanje je predvidenih pet nagrad, in sicer v znesku 10.000, 6000, 4000, 3000 in 2000 lir. V mnogih italijanskih mestih, na primer v Firenzi in v Bergamu imajo posebne komisije, ki stalno preizkušajo kvaliteto kruha ter bedijo s svojimi ukrepi nad zdravjem prebivalstva.

*** Dve mladenki v plamenih.** Pri lekarni Federighi v Benetkah je nastal te dni požar, ki je dve uri vznemirjal soseščino. Dve mladenki, 20-letna Elena Minetto in 15-letna Anita Tentazzo sta nesli v lekarno posodo s 30 l neke tekočine. Posoda jima je padla iz rok, tekočina se je razlila po tleh, kmalu nato pa je nastala eksplozija zaradi plina. Ogenj je objel obe dekleti, ki sta začeli v paničnem strahu klicati na pomoč. Plameni so zajeli ves lekarniški laboratorij ter so v njem povzročili velikansko škodo. Mladenki sta dobili hude opekline ter so ju morali odpeljati v bolnišnico.

*** Smrt v avtomobilski garaži.** V Milanu je zatekla nenadna smrt 44-letnega Maria Montija, šoferja pri tvrdki Job. Monti je pripravil gazogen, s katerim je hotel pognati avtomobil. Pri zgorevanju oglja pa so nastali strupeni plini, zaradi katerih se je mož zadušil. Ko so ga našli, je bilo njegovo stanje že popolnoma brezupno.

*** Zlatniki v stari skrinji.** 24-letna Angiolina Adami iz Vianija pri Mantovi je imela že delj časa v svojem stanovanju skrinjo, ki je stala v kotu, odkar je pomnila. Nihče se ni skrinje dotaknil, potiskali so jo iz kota v kot in šele zdaj, ko se mlada žena čuti mater, se je domislila, da bi bilo dobro skrinjo porabiti za zibelko. Ko jo je praznila, je doživela prijetno iznenadenje. Iz skrinje se je vsulo večje število napoleondorov in zlatnikov s podobo nekdanje avstrijske cesarice Elizabete.

*** Nepoštena služkinja.** Prof. dr. Angelo Brignatelli iz Pavie je prijavil oblasti, da je izginilo iz njegove blagajne 22.000 lir, katerih ni mogel ukrasti nihče drugi kakor služkinja Ana Rizzi, ki je služila pri njem osem let ter se je nedavno omožila. V blagajno je bilo vlomljeno s ponarejenim ključem. Rizzijeva je tatvino priznala ter je bila obsojena na tri in pol leta ječe in na 4000 lir globe. Povrniti mora tudi vso škodo.

*** Svetovno znana in najbolje doumljiva** je jezikovna šola **Linguaphone** na ploščah. Priporočljiva je za samouke ali kot velik pripomoček za pravilno izgovarjavo. Samo še nekaj izvodov za italijanski in angleški jezik ima tvrdka »Everest«, Prešernova 44, Ljubljana.

IZ LJUBLJANE

u— **Diplomiran je bil** na pravni fakulteti v Ljubljani gospod Leitgeb Vladimir iz Novega mesta. Čestitamo!

u— **Nov grob.** Za vedno je zapustil svojce pekovski mojster g. Anton Mirtič. Za njim žaluje številen krog sorodnikov. K večnemu počitku bodo dragega rajnkega spremili v sredo ob pol 15. iz kapelice sv. Andreja na Žalah na pokopališče k Sv. Križu. Naj v miru počiva! Svojcem izrekamo naše iskreno sožalje!

u— **Za obletnico smrti dr. Jana Sterba-Böhm** bo maša zadušnica 11. t. m. ob pol 8. uri v cerkvi Marijinega Oznanjenja pri oltarju Marije pomagaj.

u— **Pianistka Ljudmila Dernovškova**, ki bo koncertirala v petek 12. t. m., je profesorica klavirja na šoli Glasbene Matice in bo to njen drugi koncertni nastop v naši sredi. Umetnica je doma iz Dvura Kralove (Češka) in poteka iz zelo muzikalne rodbine. Njeni starši imajo v njenem rodnem mestu priznano, izvrstno klavirsko šolo. Po prvem pouku doma, je obiskovala umetnica srednjo in mojstrsko šolo znamenitega češkega konservatorija v Pragi. Nato je z lepimi uspehi prirejala koncerte v raznih čeških mestih in tudi v Pragi, odkar pa se je preselila k nam, je delovala v Novem mestu in v Ljubljani. Njen prvi koncertni nastop v naši sredini je bil decembra 1941. leta. Drugi bo, kakor rečeno, v petek 12. t. m. v mali filharmonični dvorani. Igrala bo dela: Martinuccija, De Falla, Suka, Chopina in Liszta. Predprodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice.

Mas italiani in crociera nel Mediterraneo: si approntano le bombe di profondità — Italijanski MAS križarijo po Sredozemlju: pripravljajo se globinske bombe

u— **VIII. simfonični koncert** letošnje sezone se bo vršil prihodnji ponedeljek, dne 15. t. m., ob pol 7. uri v veliki unionski dvorani. Tudi ta koncert bo vodil naš odlični dirigent g. Mario Šijanec. Kot solist bo sodeloval pianist Bojan Adamič. Na sporedu so dela naslednjih skladateljev: Weber, Liszt, Puccini, Fibich, De Micheli in Čajkovski. Občinstvo opozarjamo, da smo morali zvišati ceno pri posameznih sedežih za 1 liro, ker so porasli stroški, ki so združeni s posameznimi koncerti. Ob začetku sezone je štel simfonični orkester 53 članov danes pa jih nastopa 66 do 68. Tudi nekatere drugi izdatki so v zadnjem času porastli, zato mislimo, da je povišek 1 lire upravičen. Predprodaja za ta koncert se bo začela jutri v četrtek dopoldne v knjigarni Glasbene Matice.

u— **Ne odlašajte, da ne bo prepozno!** Prinesite takoj stare gramofonske plošče, ki jih nameravate prodati, ker jih tvrdka »Everest«, Prešernova 44, kupuje za dopolnitev zadnjega vagona samo še 8 dni! Plača 2 liri in pol za komad!

u— **Dijaki, ki se vozijo z vlakom, in oni,** ki morajo čakati na popoldanski vlak zaradi oddaljenosti, lahko vmesni čas koristno prebijejo od opoldne dalje na toplem, kjer jim nudijo diplomirani filozofi tudi nadzorstvo in pomoč pri učenju za malenkostno odškodnino. Prijave dnevno od danes dalje. Naslov: **Novi (Turjaški) trg št. 5/III.** Instrukcije.

u— **Prispela je nova pošiljka gramofonskih plošč.** Vabljeni ljubitelji moderne glasbe na ploščah. Pohitite, dokler je lepa izbira!

u— **Predrzen vlom sredi Ljubljane.** Od sobote zvečer na ponedeljek so vdrli predrzni vlomilci skozi vrata v poslovne prostore tvrdke Metalia, ki se nahaja na dvorišču gostilne pri »Levu« nasproti Delavskega doma. Vlomili so v mize ter odnesli približno 1700 lir denarja, zlato damsko uro s kamnom, nekaj srebrnih moških ur, več vrst polnilnih peres, 2 veliki rjavi aktovki, dragocen moderen fotoaparat, pozlačena očala, 15 kg originalnega cina (kositra) v bloku in palicah, usnjate rokavice, več komadov toaletnega mila, nekaj sto boljših cigaret, tobaka ter 3 srebrne doze, 2 zlata medaljona, približno 500 g odpadkov srebra in zlata in drugo. Pobasali so iz pisarne tudi steklenico žganja in se nato komodno gostili v delavnici pri prižgani sveči. Povzročena škoda znaša preko 20.000 lir.

u— **Tvrdka »Everest«, Prešernova 44,** ima od raznih vodilnih tovarn še iz prvovrstnega materiala izdelane harmonike, ki jih prodaja v reklamne svrhe po konkurenčno nizki ceni. Ogled brezobvezen!

Z Gorenjskega

Na vzhodni fronti so padli naslednji koroški rojaki: 28 letni Matija Schwandtner, 22 letni inž. Ernest Schönhöfer, 28 letni višji zdravnik dr. August Baumer, rezervni major Karel Reisinger in 21 letni vojak Jože Peitler. Večinoma so bili odlikovani. — V Borovljah sta umrla 68 letni delovni mojster Ignac Ribič in 57 letni puškar Lovro Vrulih.

Koroški spomini na Streckerjevo divizijo. V Volšperku je bilo v četrtek na magistratu svečano zborovanje v spomin 6. armade. Ob tej priliki objavlja celovški dnevnik zanimive spomine. Ko je bila vojna proti Jugoslaviji končana, je v Lavantinski dolini več tednov bivala divizija generala Streckerja, ki se je nastanil s svojim štabom v Volšperku. Geslo te divizije je bilo: »Hrabro in zvesto!« Pozneje je morala divizija pred Stalingrad in se je prebivalci Lavantinske doline zato spominjajo še s posebnimi občutki. Ravno ko so zapuščali zborovanje na magistratu, je nemški radio objavil, da je general Strecker poslal iz Stalingrada poslednje poročilo po radiu.

V Mavčičah je umrl občinski komisar Oton Pajtler. K pogrebu je prišel tudi okrožni vodja Kuss iz Kranja z raznimi predstavniki organizacij. Ob grobu je izpregovoril poslovilne besede. Krajevni pevski krožek je zapel žalostinko.

Prireditve v kranjskem okraju, ki jih prireja znana organizacija »Kraft durch Freude«, se vrstijo v februarju takole: v Kranju 7. in 8. februarja ob 20. uri v Domu stranke, v Dvoru 13. t. m. ob 15. uri, v Št. Vidu 14. t. m. ob 20. uri. Nastopa skupina akrobatov z varietejskim programom.

Nesreča pri premikanju. Na kolodvoru v Škofji Loki je zašel pomožni delavec Janez Hlebčar pri premikanju vagonov po nesrečnem naključju z nogo med tračnice. Tisti trenutek je pridrvel vagon, ki je siromaku odrezal desno nogo pod kolenom in tri prste na levici. Smrtnonevarno poškodovani Hlebčar je bil prepeljan na Golnik.

Mestni pevski zbor v Kranju je bil te dni ustanovljen. Zborovanje je sklical okrožni vodja Kuss iz Celovca pa se je pripeljal deželni pevski vodja, šolski svetnik Rainer. Predstavniki mesta, oblastev in ustanov so pristali k načrtu, da se ustanovi kranjski mestni zbor. Za vodjo je bil izvoljen ravnatelj glavne šole Franc Stonner, za njegovega namestnika pa poštar Igo Kraut. Zborovodja je tovarniški ravnatelj Gustav Horak. Sledil je družabni večer v hotelu »Pri pošti«. Kranjski pevski zbor šteje 50 pevcev. Celovški dnevnik označuje ravnatelja Horaka za visoko nadarjenega glasbenika.

Iz Spodnje Štajerske

Odlikovanja. Z železnim križcem I. in II. stopnje je bil odlikovan poročnik Edvard Girstmayr iz Maribora, z železnim križcem II. stopnje pa sta bila odlikovana desetnik Friderik Perl iz Leskovca in desetnik Otmar Auer iz Mute.

O nemških padalcih in njihovih borbah v sedanji borbi je v Celju predaval vitez železnega križa, stotnik Meissner. Predavanje je bilo v veliki dvorani Nemškega doma, kjer se je zbrala mladina iz mesta in okolice.

Imenovanje v Rdečem križu. Poslevodeči predsednik Nemškega Rdečega križa prof. dr. Grawitz v Berlinu je imenoval političnega komisarja Frica Bauerja za okrožnega vodjo Rdečega križa v Ptuju in mu je podelil stopnjo tabornega vodje.

Novi grobovi. V Mariboru so umrli upokojeni višji vojaški oficijal Henrik Wolf v visoki starosti 82 let, dalje 68 letna zasebnica Roza Riglerjeva-Potočnikova in 76 letna hišna posestnica Terezija Pichlerjeva-Zöchmeisterova, dalje 62 letna zasebnica Marija Kovačičeva, 59 letni glasbenik Jožef Schmid, 80 letni kovinar Franc Schulz, Konrad Marko ter dijakinja Jelica Kramerščeva. Na Pobrežju je umrl 67 letni upokojenec Valentin Plevčak.

»Odkritelj spodnještajerske pokrajine«. Pod tem naslovom je »Tagespost« v nedeljski številki objavila članek za 70. rojstni dan znanega pisatelja Rudolfa Bartscha. Tudi starejšemu slovenskemu rodu je dobro znan nacionalni nemški pisatelj Bartsch, ki je zaslovel zlasti po svojih dveh romanih »Nemška bol« in »Dvanajstorica s Štajerskega«. Zbirka njegovih knjig je precej obsežna. V »Nemški boli« je naslikal lepoto Slovenskih goric. S članki o spodnještajerski deželici se je oglasil v raznih nemških dnevnikih tudi takoj po zasedbi v aprilu 1941. Članek o odkritelju spodnještajerske pokrajine je napisal dr. Julius Franc Schütz.

V Rimskih toplicah je praznoval 70. letnico lastnik termalnega kopališča Karel Uhlich. V Rimskih toplicah seveda v vojnem času ne sprejemajo civilnih pacientov na zdravljenje, marveč služijo vse naprave vojnemu namenu. Ranjenci v Rimskih toplicah so pravkar dobili od Heimatbunda na razpolago posebno sobo, kjer lahko opravljajo različna ročna dela s pomočjo raznega rokodelskega orodja.

V mariborskem gledališču so ta teden na sporedu naslednja dela: spevoigra »Potepuh«, drama »Via mala« ter komični operi »Belcanto« in »Vitez Humpenburški«. Premiera teh dveh oper bo jutri, v četrtek zvečer.

V Slovenjem gradcu so imeli štajerski večer, namenjen izključno štajerskim šegam in štajerski pesmi. Zbor mestnega in okrajnega učiteljstva je izvajal štajerske pesmi in večglasno jodlanje. Strokovna učiteljica Ilsa Pichlhöferjeva je recitirala dve pesmi v narečju. Nato so prepevali slovenjgraški pevci pod vodstvom upokojenega nadučitelja Hernausa. Ga. Herma Hauserjeva se je posebno uveljavila z jodlanjem. Gdč. Debelakova in g. Hauser sta izvajala vesel prizor. Mladenke so plesale, za zaključek pa je nastopil učitelj Toni Afritsch kot humorist.

Celjski okrožni vodja in deželni svetnik dr. Dorfmeister obiskuje s svojim štabom razne predele celjskega okrožja, da nadzoruje politično delo v smislu smernic Štajerske domovinske zveze. Med prvimi je obiskal trg Ljubno v Gornji Savinjski dolini, kjer je pregledal dosedanje delo krajevne skupine. Nastopili so vsi oddelki. »Tagespost« od nedelje 7. t. m. je o tem obisku objavila daljše poročilo.

Življenje je rešil. Gasilec Franc Jelen iz Lokavcev pri Gornji Radgoni je 6. novembra 1941 rešil neko mladenko iz povodnji. Zdaj mu je šef civilne uprave sporočil zahvalo v imenu Adolfa Hitlerja in mu poslal 50 mark.

Radio Ljubljana

SREDA, 10. FEBRUARJA 1943-XXI

7.30: Operetna glasba. 8.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Pesmi in napevi. 13.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 13.10: Poročilo Vrhovnega poveljništva Oboroženih sil v slovenščini. 13.12: Orkester, vodi dirigent Petralia. 13.45: Operna glasba na ploščah. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.10: Godalni orkester vodi dirigent Angelo. 14.30: Koncert kmečkega tria. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 17.17: Komorna glasba. 17.35: Koncert sopranistke Lelie Bianchi. 19.00: »Govorimo italijansko«, poučuje prof. dr Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Simfonična glasba. 20.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Radio za družino. 21.15: Pesmi za vse okuse, vodi dirigent Segurini. 22.00. Predavanje v slovenščini. 22.10: Klasični orkester, vodi dirigent Manno. 22.45: Poročila v italijanščini.

SPORT

List iz arhiva

ali: Kako govorijo sportniki?

III.

Kakor je mlad in bolj ali manj še zmerom v skromnih početkih ves naš sport, tako je neizklesana in še zmerom šele v razvoju tudi naša sportna govorica, ki kaže marsikdaj hude nerodnosti, še več pa je v njo zašlo izrazov ki smo jih — kdo ve kdaj in kdo ve po čigavi zaslugi — v prvem navdušenju prevzeli iz tujih besedišč, pa so se potem udomačili in ostali v splošni rabi — v upravičeno spotiko občutljivim jezikoslovcem in tudi povprečnemu poznavalcu našega jezika.

Ne bavimo se z velikopoteznimi načrti, da bi na tem skromnem prostoru presejali vse obširno sportno izrazoslovje in ga kritično proučili ter morda celo uvajali boljše in pravilnejše, marveč hočemo navesti le nekaj na hitro dosegljivih in najbolj znanih sportnih izrazov, ki so že mnogim neugodno zazveneli na uho, pa so se kljub temu še zmerom obdržali v tako imenovanem sportnem žargonu, največ v ustnem, toda prav pogosto tudi v zapisanem.

Ni dvoma, da bo treba temu poglavju o primerni priložnosti posvetiti res temelj to pozornost in se enkrat za vselej zediniti — to bi bilo delo za posebni forum, v katerem bi morali poleg dobrih poznavalcev jezika sodelovati tudi priznani strokovnjaki iz sportnega življenja — za pristne in edino pravilne ter obenem obvezne izraze zgolj sportnega porekla. Ko bi bila opravljena teoretična stran takega dela bi moral biti izdelek objavljen v kakršni koli oficielni obliki, potem pa bi bilo treba skrbeti, da bi ga vsi, ki imajo s sportom opravka — od fantalina, ki skozi luknjico v plotu ali z visokega drevesa trepeta za svojega ljubljenca na sportnem prostoru do visokega funkcionarja, ki mora — recimo po pravici, bolj poredkoma, pa vendarle tu in tam govoriti o sportu s tehnične strani — tudi spoštovati pravilno uporabo sportnih izrazov dosledno in brez izjeme.

Čeprav današnji časi niso najbolj prikladni za taka razglabljanja in se je skoraj obenem tudi sportno udejstvovanje obrnilo v meje, v katerih nam zadostuje skromnejša zbirka izrazov za to stroko, nam vendarle prihajajo na misel besede iz sporta, ki jih često uporabljamo popolnoma nemarnem, so pa pri vsem tem tudi že tako udomačene, da jim skoraj ne slutimo več tujega jedra.

Med takimi in podobnimi zavzema elo vidno mesto toliko rabljeni sam stalnik »moštvo«, ki ga je treba — še slabše tako — zaradi dolga nadomeščati s tujko »ekipa« ali pa prikrajšati z istočasno navedbo števila oseb, ki ga sestavljajo v dvojico, četvorico, sedmorico, enajstorico i. p. Sednje je po našem še bolj slovensko; dobro bi bilo tudi »sestava«, medtem ko so izrazi moštvo, ekipa, pa tudi postava za označbo določenega števila udeležencev pri enem nastopu gotovo slabo prenešene iz tujih jezikov. Toda tudi to »moštvo« je že tako globoko ukoreninjeno v govoru in pisavi da bo najbrž kar ostalo naše.

Drug izraz, ki je prav tako zelo pogost v sportu in je pravega angleškega izvora, je »start«, kar pomeni začetek. Start poznamo pri teku smučanju, plavanju in tako naprej, startajo sportniki ne samo v posameznih tekmah, temveč govorimo o njih tako, kadar sploh začenjajo kaj novega, bodisi časovno ali krajevno ali kakor koli. Izraz so svoječasno že skušali ponašiti z »nastopom«, kar pa vendarle ni čisto istovetno s startom, kajti z našim nastopom še ni združen tudi odhod ali začetek premikanja v določeni smeri kakor pri onem angleškem pričetku.

Dolgo vrsto angleških izrazov je bilo k nam prinešenih iz nogometnega sporta, kakor n. pr. gol, foul, out in še več drugih. Ker so v drugih jezikih že davno poiskali za te izraze primerne domače inačice in so povrh tega tudi pri nas nekatere že bile izmenjane z dobrimi domačimi, je jasno, da bi se dali prenesti v domačo govorico tudi vsi ostali. Za gol smo uvedli zgoditek, za off-side so sodniki rekli »zapik« (ne najbolje), toda v bistvu je le ostalo pri skromnih poskusih, ki niso imeli dokončnega uspeha.

Še slabše kakor v nogometu so jezikovne razmere v sportnih panogah, ki so pri nas manj udomačene ali pa jih goji le omejeno število pristašev. Mislimo pred vsem na tenis, kjer še vsa strokovna terminologija čaka dobrega prevajalca dalje na veslaški šport, kjer tudi še stopicamo — in še kako počasi — za drugimi in še marsikje drugje.

To je nekaj misli o našem sportnem izrazoslovju, ki še čaka na svojega velikega stvaritelja. Redki hvalevredni poskusi dozdaj še niso obrodili zadostnih sadov. Radi priznamo v zvezi s tem, da bi pri tej nalogi ne smeli biti zadnji novinarji, saj beležimo kot prvi vse mogoče dogodke na sportnih terenih in oblikujemo tako kot neposredni opazovalci tam govorjeno besedo, toda naše delo je prenaglo, da bi moglo vselej služiti obema svrhama. In zato je pač nekaj krivde, da je naš sportni jezik vreden graje in potreben rešeta, tudi naše.

Is.—

Turnir juniorjev z belo žogico

Nov prvenstveni turnir za prvenstvo Ljubljane — to pot v organizaciji Mladike

S. K. Mladika vabi na I. juniorski nagradni table-tennis turnir za prvenstvo Ljubljane za l. 1942., ki bo v dvorani Mladinskega doma na Kodeljevem s pričetkom v soboto 13. t. m. ob 14. in v nedeljo od 9. do 12. in od 14. do konca.

Žrebanje bo v soboto 13. t. m. pol ure pred pričetkom v navzočnosti zastopnikov nastopajočih klubov. Igra se po pravilih S. T. T. Z. z »Olympia« žogicami. Nastopiti morejo igralci, ki so rojeni l. 1926. in mlajši. Vsak igralec mora na zahtevo predložiti osebno izkaznico, iz katere je razvidna njegova starost.

Tekmuje se v naslednjih disciplinah: a) Moštva; b) Posamezniki; c) Double. Prijavnina za moštva je Lir 20.—; za posameznike Lir 10.—; za double Lir 12.— Moštvo tvorita dva single igralca in en double par. Igra se po Dawis coup sistemu. Tudi disciplina pod b) se igra po čistem coup sistemu do quart finala, finale pa igra vsak z vsakim. Vse partije sploh se igrajo na dva dobljena seta.

Protesti se upoštevajo le v pismeni obliki najpozneje pol ure po odigrani igri s priloženo kavcijo Lir 20.— ki se vrne ako se protestu ugodi. Razsodišče tvorijo: vodja turnirja in po en delegat vsakega nastopajočega kluba. Nagrade prejmeta prva dva iz a) in c) skupine, iz b) skupine pa prvi štirje. — Vsi imenovani prejmejo tudi lične diplome.

Vodstvo turnirja: Predsednik: g. Ogorelec Albin; vodja turn.: g. Kocmur Alojzij, namestnik Tršinar Mirko; blagajnik: g. Novak Ludovik; zapisnikarja: g. Mlakar Milče in Meden Jože; vrhovni sodnik: g. Recek Franc.

Igralci morajo biti vodstvu turnirja na razpolago. Prireditelj si pridržuje pravico eventualne spremembe.

S. K. Mladika.

Drobne zanimivosti

»Neptun« v Bologni prenešen na varno. Dne 4. februarja so v Bologni sneli sloviti kip Giannbologne »Neptun« ter ga prenesli na varno mesto. Prenosu dela so prisostvovali mnogi tehnični strokovnjaki, inženirji, umetniki, novinarji, prijatelji umetnin in seveda ogromno število meščanov. Na mesto, kjer je stal original, bodo zdaj postavili posnetek.

Slanj dež na Moravskem. Iz Prage poročajo, da je v nekem kraju na Moravskem zatekla smrt dva moška na prostem. Zajel ju je snežni vihar, ki se je pozneje spremenil v dež, in kakor je preiskava ugotovila, je ta dež vseboval znatno količino slanih delcev. Sol je zanesel veter v te kraje domnevno iz Male Azije. Moža sta vdihavala njegove sestavine in sta zaradi komplikacij, ki so nastale zaradi tega, umrla.

Nemško civilno pravo v Alzaciji. Medtem ko je nemško kazensko pravo v Alzaciji že delj časa v veljavi, je bil zdaj storjen nadaljnji korak na polju izenačenja prava. Po odredbi šefa civilne uprave za Alzacijo stopi s 1. marcem v veljavo tudi nemško zasebno pravo.

Anomalije težnosti. Italijanski akademik prof. Paolo Dore je poročal v okviru sestanka za fizične vede Kr. italijanske akademije o anomalijah težnosti. Njegovo predavanje o kriterijih za določitev ortometričnih in dinamičnih količin je zbudilo splošno pozornost v krogih rimskih znanstvenikov.

Muzej humorja. Nemško mestece Schöppenstädt v Brunnswicku je osnovalo muzej humorja ter mu je dalo ime Eulenspiegel. V muzeju bodo zbrali vse dokumente in predmete, ki se nanašajo na dobro voljo in človeški humor.

Nov podmorski predor na Japonskem. Po poročilu japonskega prometnega ministra namerava japonska vlada zgraditi podmorski predor med glavnim japonskim otokom in severnim otokom Hokkaido. Ker sta glavni japonski otok in Kiušu že zvezana z nedavno odprtim podmorskim predorom, bi uresničenje novega načrta zvezalo tri največje matične otoke z železniško mrežo.

Kadar kupuješ, preglej »Jutrove« oglase!

Nemška vojna industrija

Krog v vojno vključenih industrijskih podjetij v Nemčiji se je leta 1942-43 zopet povečal za 20.000 na 320.000. Praktično je s tem vse nemško gospodarstvo vključeno v delo za dosego končne zmage. Do 30. januarja 1943 je bilo proglašenih 423 industrijskih podjetij za vzorna in v smislu in duhu narodnega socializma, 7663 podjetij je dobilo pokrajinsko diplomo, 2784 častne znake. 2314 vzornih malih obratov je bilo pa odlikovanih. V prizadevanju po povečanju proizvodnje zavzema 51 vzornih industrijskih podjetij posebno mesto. Ta pripadajo večinoma oboroževalni industriji in odlikovala sta se z izredno povečano proizvodnjo. Neka tvornica letal je zvišala proizvodnjo za 120%, čeprav se je število delavcev povečalo samo za 50%. Neka tovarna streliva, kjer je zaposlenih skoraj polovico inozemskih delavcev je povečala proizvodnjo za 150%.

Tudi narodno-socialistična vzorna industrijska podjetja se odlikujejo ne samo v socialnem, temveč tudi v gospodarskem pogledu. Tudi ta spadajo večinoma v oboroževalno industrijo, precej je pa tudi tvornic ur, živilskih, oblačilnih in kemičnih tovarn. Neka tovarna letal je povečala proizvodnjo za 160%, neka tovarna strojev za 100%, dve tvornici cementa za 80 odnosno 100% itd. Zadruga za preskrbo prebivalstva z mlekom v nekem poljedelstvu je potrojila svoje delo in uspehe, nekatere mlekarne pošiljajo zdaj na trg dobro tretjino mleka več kakor prej.

Izločanje Židov iz madžarskega bankarstva

Na Madžarskem so imeli Židje posebno velik vpliv na bankarstvo. Izločeni bodo pa tudi iz te gospodarske panoge. Rok za arizacijo bank je bil določen na 31. december 1942. Izmenjava židovskih uradnikov s krščanskimi je pa naletela na znatne težave zaradi velike zaposlitve v vojnem gospodarstvu. Od 1. januarja 1943 sme biti zaposlenih v madžarskih bankah samo 12%, v izjemnih primerih 15% Židov. Vladni komisariat za duševno delo proučuje zdaj sezname bančnega osebja.

60 letnica dunajske Poštne hranilnice

V okviru lepe svečanosti je proslavila dunajska poštna hranilnica v ponedeljek 60 letnco svojega obstoja. Povabljenih je bilo mnogo častnih gostov, med katerim sta bila tudi poštni minister dr. Ohnesorge in državni vodja von Schirach. Ravnatelj poštne hranilnice dr. Hirschl je v slavnostnem govoru v kratkem obrisal 60 letno delo tega uglednega denarnega zavoda. Spomnil se je zlasti neminljivih zaslug ustanovitelja zavoda dr. Georga Cocha. Po njegovem govoru so si častni gostje ogledali razstavo, ki jo je priredila poštna hranilnica za svoj jubilej. Razstava prikazuje razvoj in uspehe poštno hranilniške in poštno čekovne službe.

Inteligenca živali

Naravoslovci so se zanimali kako je z inteligenco živali in prišli so do spoznanja, da so v živalskem svetu najpametnejši šimpanzi, njim slede orangutani, na tretjem mestu je slon, na četrtem pa gorila. Pes, ki ga smatramo za zelo pametnega, je po inteligenci šele na petem, bober na šestem, konj na sedmem, tjuln na osmem, medved na devetem, mačka pa na desetem.

Razstava madžarskega strokovnega tiska

V Budimpešti je bila oni dan otvorjena prva razstava strokovnega tiska. Otvoril jo je minister za zaščito narodne propagande Antal. Označil jo je pot revijo duhovnih moči, ki jih je imel na razpolago madžarski tisk. Madžarski narod bije zdaj težak boj. Po večnem zakonu je treba pričakovati v njem tudi udarce, ki pa ne bodo mogli zlomiti naroda, če bo zastavil za svojo pravično stvar vse svoje moči. Razstava prikazuja razvoj madžarskega strokovnega tiska. Izmed 1141 strokovnih listov in revij jih izhaja 628 v Budimpešti, 443 pa drugod. Papirja se porabi za nje letno 520 vagonov. 1087 strokovnih listov in revij izhaja v madžarščini, 54 pa v drugih jezikih. Najstarejša madžarska strokovna revija izhaja že 86 let. Svečani otvoritvi so prisostvovali zastopniki Zveze nemškega strokovnega tiska Hamsen, Bischoff in Schabel.

Nečloveška mati

V neki vasi blizu Aten je bila aretirana kmetica Kotopouli, ker je hotela kamenjati svojega 8 letnega sinčka. Preiskava je dognala, da je nekaj mesecev prej drugega svojega sinčka zadavila. Sodni zdravniki so izrazili mnenje, da trpi aretirana kmetica na tako zvani maniji rodbinskih množestvenih umorov. Zato je odredilo državno tožiteljstvo strožjo preiskavo glede njenih družinskih razmer. Aretirana kmetica je imela štiri otroke. Enega je že zadavila, drugi je pa k sreči ušel nasilni smrti, o dveh pa sploh ni nobenega sledu. Mati zatrjuje, da sta pri sorodnikih, ne pove pa kje. Najbrž je tudi ta dva umorila. Oblasti celo domnevajo, da je umorila celo svojega moža. Povedati namreč ne more kdaj, kje in kako je umrl. Zaslišali so jo že opetovano, pa se vse njene izpovedbe močno nasprotujejo.

Nemška bolniška blagajna v Srbiji

Nemški minister za delo je ustanovil v Beogradu nemško bolniško blagajno ki prevzame bolniško zavarovanje v zasedenih pokrajinah. To je podružnica splošne okrožne bolniške blagajne za spodnjedonavsko pokrajino v St. Pöltnu. Pri nji so zavarovani načeloma vsi na naseljenih srbskih pokrajinah zaposleni nemški državljani in z njimi izenačene osebe. Izvzeti so samo tisti delavci in nameščenci, ki so jih poslali iz Nemčije obrati ali uprave. Ti ostanejo zavarovani pri svojih bolniških blagajnah v Nemčiji. Gre za delavce in nameščence, ki dobivajo plače pri svojih podjetjih v Nemčiji, pa so začasno zaposleni v zasedenih srbskih pokrajinah.

Razstava knjig v Sofiji

30. januarja je bila v vseučiliški knjižnici v Sofiji svečano otvorjena mednarodna razstava knjig nacionalne vzgoje. Razstavile so Bolgarija, Nemčija, Italija, Japonska, Hrvatska, Madžarska, Rumunija, Slovaška in Finska. Svečani otvoritvi so prisostvoali prosvetni minister, poslanki držav Osi in zavezniških držav ter visoki uradniki prosvetnega in zunanjega ministrstva. Predsednik Učiteljske zveze prof. Konzulov je v pozdravnem nagovoru omenil da bo ustvarjen po zmagi v Evropi nov svet. Njegova podlaga bo novo svetovno naziranje, ustvarjeno po vzgoji mladine. Narodni socializem je ustvaril novo mladino, ki se je njena vzgoja izkazala po junaštvu nemških vojakov v štirih letih vojne. Kaj more doseči vzgoja dokazuje tudi japonski vojak, pripravljen vedno žrtvovati svoje življenje za domovino.

Slovaški sladkorni kartel

Slovaški sladkorna industrija bo na novo organizirana. Komisijske tvrdke, ki so doslej kupovale sladkor v tovarnah in ga prodajale veletrgovcem, so bile s 1. februarjem izločene iz trgovine. Na njihovo mesto je stopila prodajna družba, ki so jo ustanovile sladkorne tovarne. Ta je prevzela vso prodajo sladkorja doma in v inozemstvu. Slovaške sladkorne tovarne pa dobe tudi trdnejšo organizacijo na sindikalni podlagi. Ustanovljen bo slovaško sladkorni kartel. Zastopal bo slovaške interese, izvirajoče iz bivšega češkoslovaškega kartela, ki je bil razpuščen 14. marca 1939. in je imel zastopstvo v Bratislavi.

Pritlikavost se ne podeduje

Malo komu je znano, da se pritlikavost ne podeduje in da so pritlikavci brez izjeme otroci staršev normalne rasti. Statistika nam priča, da odpade na 1,000.000 normalnih otrok en pritlikavec.

SGARAVATTI SEMENTI S. A.
PADOVA
Sementi di Ortaggi — Foraggi. ecc
Semena za zelenjavo — krmila itd
Chiedere offerte - Zahtevajte ponudbe

HIŠO
novo, trinadstropno, v centru, prodam za lir 1,150.000.—. Samo resni kupci naj pošljejo ponudbe na oglasni oddelek Jutra pod »Komfort v hiši«.

KUPUJTE
edino pri naših
OGLAŠEVALCIH!

Ogromna večina
oglaševalcev
se obrača na
„JUTROV"
OGLASNI
ODDELEK

ZAHVALA

Vsem, ki so gospoda

FRANCA VERBIČA

»slavinskega« učitelja v pokoju

počastili s tem, da so ga spremili na njegovi zadnji poti in ki so z njegovimi najbližjimi sočustvovali, izrekata iskreno zahvalo

BRAT in SESTRA

Ljubljana, dne 9. februarja 1943.

Dotrpel in nenadoma preminul je dne 3. februarja t. l. naš ljubljeni sin, predragi brat, stric in svak, gospod

SLAVKO PRETNAR

odvetnik v Metliki

Maša zadušnica bo v petek, dne 12. februarja ob 8. uri pri glavnem oltarju frančiškanske cerkve.

LJUBLJANA, ZAGREB, BEOGRAD, dne 9. februarja 1943.

Zadušnica:
MATI TEREZIJA; DRUŽINI DR. JOŽE IN MIRKO PRETNAR
TER DRUŽINA MILOŠ OSETOVA

FRANCE NOVŠAK: 2

Nemir srca

ROMAN

Ni hotela čakati.

Naglo je stopila k njemu. Zdelo se ji je bolje, da opravi takoj, dokler prvi ples še ni končan.

Neskončno začuden jo je pogledal, ko ga je prijela za roko.

Ni spravil besede iz sebe.

»Jernej, ne jezi se, ker nisem hotela plesati. Pridi pozneje pome, morda bom kaj boljše volje!«

Bolj bleda kot navadno, z lahnim smehljajem, ki ji ga je narekovala zadrega, se je hotela odstraniti. Jernej pa je vstal in dejal:

»Nate ne morem biti nikdar jezen, Marti!«

Njeno ime je izrekel čisto tiho, kakor bi se bal, da bi ga še kdo slišal razen nje. Vendar je bil njegov glas žalosten. Njen prihod ni dosegel povsem svojega namena.

»Oprosti mi, ker sem zdajle preveč hitro pil!« je še dejal in pristavil:

»Nisem mogel drugega.«

Nato je sedel nazaj na svoj prostor.

Marta se je vrnila k svoji mizi.

Tu pa je začudena obstala.

Kar je bila odšla k Jerneju, je bila njena miza prazna, zakaj vse njene prijateljice so bile šle plesat. Prihajali pa so kar naprej novi ljudje in iskali prostora.

V začudeno Marto je zastrmel mlad mož, ki ga je po mestni obleki in nenavadno milem, bledem obrazu imela za učitelja. Nosil je očala in ko se je z dovršeno kretnjo odkril, je opazila njegove bujne, negovane lase.

»Oprostite mi, če motim, gospodična, nisem vedel, da je miza zasedena,« je spregovoril z nežnim, globokim glasom.

Marta je živo zardela, zakaj z mestnimi ljudmi je malokdaj govorila, tako lepega človeka pa še sploh ni srečala.

Trenutek je bila vsa zmedena, pogled ji je begal okrog, čakala je, da pride nekdo in jo reši.

Prav tedaj pa je bil prvi ples končan in prijateljice so s fanti prišle k mizi. Vprašujoče so pogledale Marto, ki še vedno ni mogla odgovoriti.

Mladi mož se je odkril in prijazno voščil dober dan, nato pa pripomnil.

»Gospodično sem spravil v zadrego, ker sem tako nepovabljen prišel. Oprostite mi, nocem vas motiti. Poiskal bom prostor pri drugi mizi.«

Fantje in dekleta so bili malo v zadregi, Marta pa se je znašla v trenutku in ga pogledala naravnost v oči.

»Če vam ugaja naša družba, kar prisedite!«

Tujec se je priklonil in se zahvalil.

»Zelo ste ljubeznivi. Ne dajte se motiti!«

Vsi so sedli.

Minil je trenutek mučne zadrege, ko so sedeli vsi povešenih oči in čakali drug na drugega, da bo začel pogovor.

Marti je srce čudno trepetalo. Ni si upala pogledati tujca, tako nenavadno jo je prevzel njegov prihod. Mar ni bilo čudno, da se je tako zmedla. Niti sama sebi bi ne priznala razburjenja, tako je bilo vse to podzavestno.

Mladi tujec, kakor da je vse to opazil, se je obrnil k njej in ji mehko, a hkrati resno dejal:

»Upam, da moja oseba ni bila vzrok vaše slabe volje, gospodična.«

Pri teh besedah se nasmehnil, ker je videl, da se je nekoliko pomirila. V lica se ji je vrnila prejšnja barva in njen pogled je počasi objel ves njegov obraz, ki ga je, vsega belega, objemalo nekaj drobnih sončnih pramenčkov.

Mož se ni mnogo zmenil za občudovanje svoje okolice, tega je moral biti vajen, marveč je še vedno čakal na Martin odgovor.

»Saj nisem slabe volje, gospod,« se je nasmehnila Marta, »toda prestrašila sem se vas.«

Gospod se je glasno zasmejal.

»Mar se bojite tujcev?«

»Seveda, vajena jih nisem in v našo vas se redki zgubijo. Tako smo daleč od sveta.«

Mladenič se je spet zresnil in odvrnil.

»Verjemite mi, jaz pa si često želim, da bi bil zelo daleč od sveta. Te želje najbrž ne razumete in bogve, če jo boste kdaj doživeli ... Je pa zelo močna želja in muči rada nesrečne ljudi.«

Marta je rekla bolj družbi ko tujcu.

»Nisem bila še nesrečna. Ne vem, kaj je to.«

Ta pa se je sunkovito obrnil k njej in jo prijel za roke, da jih je plaho umaknila.

Uprl je vanjo svoje oči. Skozi steklo naočnikov se ji je zdelo, da jo gleda hladen, dostojanstven pogled, ki ni bil prav nič podoben tistemu ob prihodu.

Dolgo je upiral vanjo pogled. Marta je večkrat hotela vstati in zbežati, toda bila je kakor prikovana.

Nekaj se je dogajalo v njenem srcu, nekaj novega, neznanega. In ko je čutila njegov pogled na sebi, se ni mogla premagati, da bi se ne srečala z očmi, ki so imele tako silovito moč.

Tedaj je spregovoril z žalostnim, a odločnim glasom.

»Mojih besed najbrž niste razumeli, drugačna bi bila namreč v tem primeru vaša pripomba. Toda razumem vas prav dobro. Saj danes je veselica in neumno bi bilo, če bi filozofirali.«

Poklical je vina in mimogrede vprašal Marto, če bi jedla. Zardela je in odvrnila, da v gostilni ni še nikdar ničesar naročila, najmanj pa, da bi to storil zanjo kak moški.

Tedaj je vstal in s popolnoma spremenjenim, veselim glasom zaklical:

»Gospoda, oprostite mi, ker se vam še nisem predstavil. Moje ime je Rudolf Zidarič in pravkar prihajam iz Ljubljane, kjer sem končal latinske šole. Prosim vas, da pijete na mojo bodočnost in na srečo te gospodične, ki se me tako boji.«

Urejuje: Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra«: Stanko Virant — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran — Za inseratni del je odgovoren: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani